

Kosul 7.

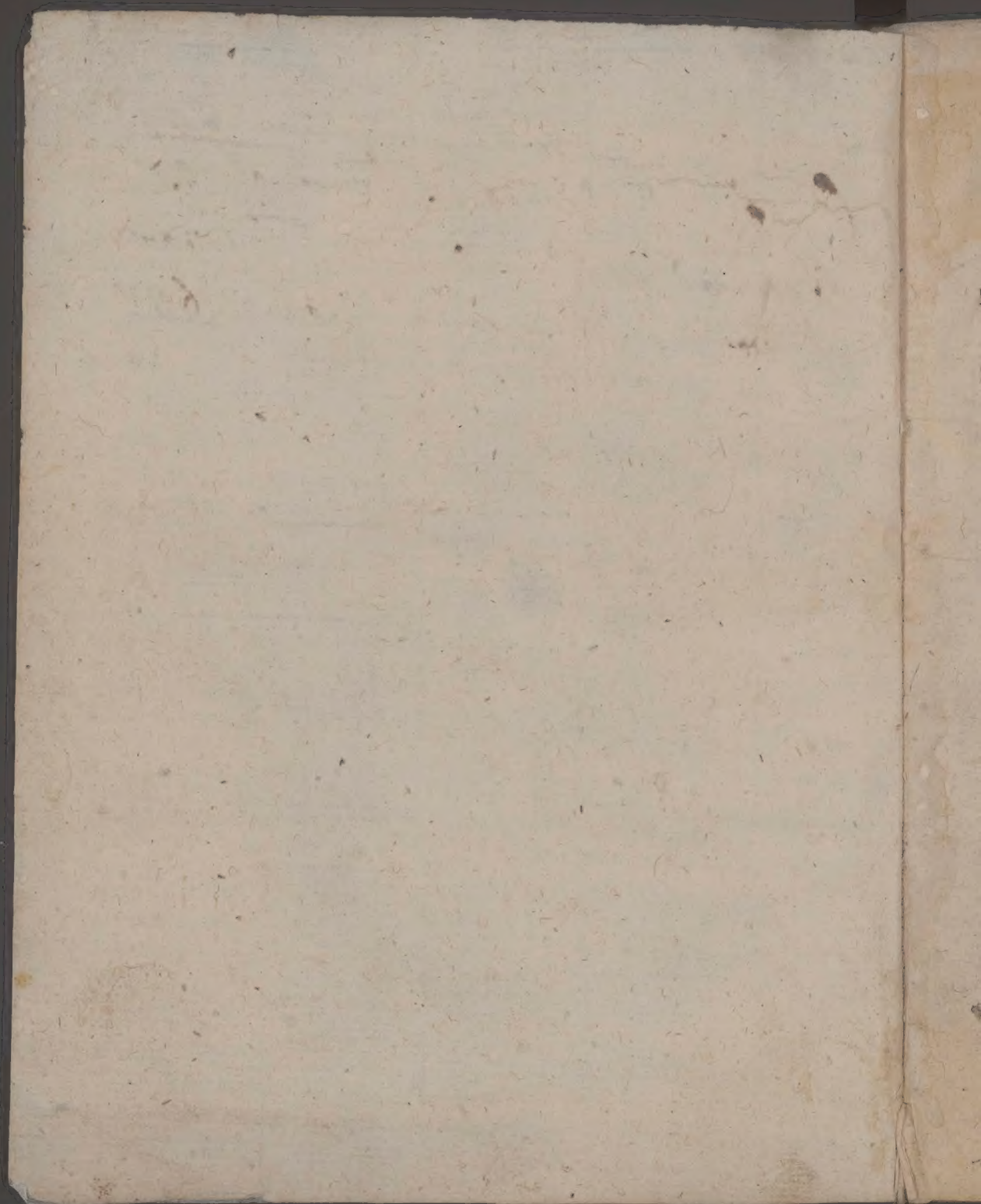
porzewel 7.

Quistell mustinogich 5

Chyotek donosia 5

48 Stak oprie tyel conanutooane

Erani Rhythrianeis Annulato & v. m.
Eraniannu Comatolensium. Catalogo
misertus in 10.to Repositorio sub nro. 260to
ano 1807 de 9. July

DE CIRCULO
PHYSICO,
QUADRATO:

Hoc est,

AURO,
EIVS QVE VIRTUTE MEDICINALI
SVB DVRO CORTICE INSTAR NVCLEI
*latente; An & qualis inde petenda
sit,*

TRACTATUS haud inutilis:

AVTHORE

MICHAELE MAJERO Com. P. Med. D. Eq. exem. &c.

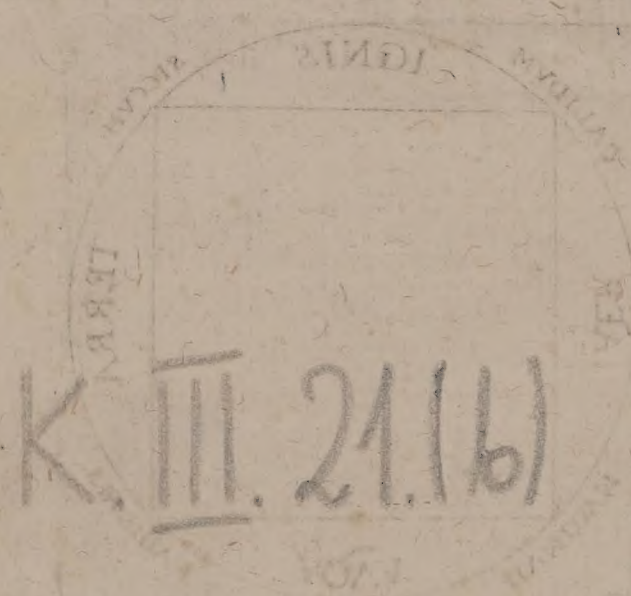
OPPENHEIMII

Typis HIERONYMI GALLERI, Sumptibus LUCA JENNIS 1616.

D. F. C. I. R. C. U. L. O.
T. H. Y. S. I. C. O.
Q. U. A. D. R. A. T. O.

A. U. R. O.

THE NEW YORK MEDICAL
AND SURGICAL INSTITUTION
LIBRARY

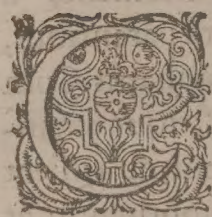

ILLVSTRISSIMO ET SERENISSIMO
PRINCIPI ac Domino,

Dn. MAURITIO,
LANDGRAVIO HASSIÆ,
COMITI IN CATZENELBOGEN,
DIETZ, ZIGENHEIN & NIDDA, &c.
Domino suo clementissimo

D. D. D.

MICHAEL MAJERUS Med. D. C. P.

IRCULI quadraturam, Illustris-
sime PRINCEPS, Aristoteles
suo tempore non scitam, at scibi-
lem pronunciavit. Post eum
non pauci Archimedeum illud
εὐρηκα, εὐρηκα, nimis præproperè cantantes sese in-
venisse proclamârunt, at alii in alia forma: Plu-
rimi in Geometricis solis, nonnulli in subjectis
non tam ad mathesin quàm physicam spe-
ctantibus, ut sunt corpora naturalia; ex quibus

A 2 cum

cum Aurum maximè & intrinsecè præfulgeat, huic inter hos calculum me dedisse non absque causa profiteor: non quidem ea intentione, quasi Geometriam suis terminis & inventis deprædari, at magis, ut naturalem scientiam hoc quoque problemate inde mutuato (nisi quis id physicae proprium agnoverit, cum rigidi censoris licentiâ) ornare & augere exoptem. Quod scriptum, cum jam pridem de eo concipiendo cogitârim, nunc, dum Coloniae paucis ab hinc diebus subsisterem, mihi extorsit, ferè Ephemerum, cujusdam nimis iniqui & precocis authoris Elleborismus, omnibus Chymicis & ex auro, aliisve metallicis (ut abusus medicinae rectè taxatos non taxem) medicamenta ad hominum salutem spectantia, præparantibus, instar fortissimæ purgationis propinatus. Cum verò nonnulli inter Chymia, nostrique amantes hoc imprimis publicari cuperent, ne scilicet veritas in herba, quod dicitur, supprimatur, at pro cujuslibet virili à calumniis adversantium liberetur, hujus gratiâ in hanc arenam descendere non sum veritus, cujus cum Celsitudo Vestra patrocinium nunquam non suscipiat, non est quod dubitem, quin clementissimam eidem
jam

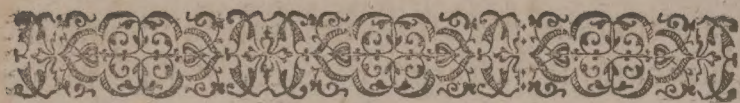
DEDICATORIA.

5

jam manum præbitura sit, cui hunc quantu-
lumcunque tractatum dico & obfero, eamque
Divinæ protectioni diutissimè commendo.
Francofurti ad Mœnum: Anno 1616. Men-
se Augusto.

A 3

CAR-

CARMEN AUTHORIS
summam libri exponens.

SUNT tria, mirificis graduum concordia vinculis
Harmoniam mundi, quæ Monumenta docent:
Nempe COR humanū, SOL cæli atq. AUREA
In se dum vicibus conveniēter eunt. (virtus,
Sole quidem superâ, ceu Rex, regit Arce Planetas,
In terram radios insinuatque suos:
Hinc hominum calido vis vivida corde movetur,
Hinc in victa AURO forma decusque venit.
Hic veluti centrum reliquis & Regula motus
Cernitur, hic cæli lumen Ocellus habet.
Mobilis hic orbis punctus, stipante coronâ
Errantū incedit Duxque caputque Facum.
Sic COR & humani dominatur corporis Aulâ
Proque suo nutu subdita membra trahit.
Illud spiritibus venas, vegetoque tepore,
Unde fluit vitæ flammea tædâ, beat.
Omnibus, in medio Princeps velut imperat Urbis,
Artibus hoc vires datque negatque suas.
Nec minus his terra rebus præponderat AURUM,
Dum precium statuat se, Dominūque probet.
Subdita nam fulvo sunt hæc terrena metallo,
Hoc speculum mundi totius abdit opes.
Hoc paruli succincta soli compendia præbet,
Et specimen magni monstrat imago poli.

CARMEN AUTHORIS.

7

*Error an hic hominum cæcus sine mente, quod Aurum
Prævaleat cunctis, mos an inanis erit?
Absit, ut humanis Numen cæleste negemus
Rebus, & hoc precium non statuiffe Deum:
Ille dedit vires auro, cordique favorem,
Ut cor amet, cordis cui medicamen inest.
Ille dedit soli virtutem mitis, ut aurum
Progeneret, terra visceribusque tegat.
Utque Deus Soli, Sol auro, hoc denique cordi
Vim dat, & hoc verso respicit orbe Deum:
Omnia ab hoc & ad hunc mortalia condita tendunt,
Circulus hic, quicquid constat ubique, replet.
Unius Octava velut intervalla videntur
Solem interque Deum, si bene mente notes:
Quadrupla sic inter solem numerantur, & aurum,
Corde sed octuplo Numen abest spacio:
Hic & ibi remanet subdupla proportio, metis
Non tamen immensi Mens capienda Dei.
Sol cæli radios cordi inserit, at Deus ignem
Vivificum, vires Aurea vis stimulat.
Sol, ut imago Dei, sic est cor solis & aurum;
Utque hoc perpetuo monstrat honore Deum:
Sic quoque cor nostrum, constans velut ignibus aurum
Semper erit, terra cum sit abacta lues.
Quod superest, ex sensibilibus Mens pergat ad illa,
Quæ sunt, & quamvis non videantur, erunt.
Illa manent, abeunt hac, illa abscondita, sunt hac
Nota, DEI Bonitas hinc ut & inde patet.*

ELEN

ELENCHUS CAPITUM
SINGULORUM

hujus Tractatus.

CAP. I.

Aurum esse instar circuli absolutissimi à natura
circumscripti.

CAP. II.

In aureo circulo esse quadraturam quatuor qualita-
tum, hoc est, equationem factam.

CAP. III.

In hoc aureo circulo, tanquam figura naturæ munitissi-
ma, esse dotes uberrimas reconditas, quæ non cui-
bet obvia, nisi circumspecto rerum æstimatori, oc-
currunt.

CAP. IV.

Aurum, quasi solem terrenum à quibusdam dictum,
esse centrum omnium humanarum actionum, ve-
luti cœlestis planetarum.

CAP. V.

Quod causæ præcipuæ, cur mensura mensurabilium &
precium preciablem sit aurum, in ternis proprie-
tatibus

ELENCHUS CAPITULI.

tatibus existant; primò in externis accidentibus, calore, puritate, splendore, extensione, pondere & innoxia qualitate.

CAP. VI.

Secundò, auri prerogativam dependere ab ejus à corruptione immunitate, & quasi perpetuitate contra omnium elementorum injurias, ut ita aternitatis imago corporea habeatur.

CAP. VII.

Quod totus hic mundus apertus liber sit, docens rationales homines in genere, quod & qualis sit Deus, quod hæc vita transitura, aliæque aeternæ felicitatis expectanda sit, in quo Aurum, qui paginam esse negat, Elleboro indigeat.

CAP. VIII.

Tertiò auri præcellentiam peti ab internis & reconditis in eo virtutibus medicinalibus, quibus cordi humano confortando inprimis appropriatur.

CAP. IX.

Qua ratione aurum, adeò Ventriculo indigestibile, cordi spirituum vitalium officina succurrat, tactu & actu frigidum eidem calorem suppeditet, & virtutem medicinalem instillet, contra adversantium opiniones.

CAP. X.

De auro equato, quomodo agat in non equata viscera corporis humani & intemperiem illorum emendet.

CAP. XI.

Quod aurum detectum à suo cortice, nucleum medicinale offerat, sine quo tota compages ejus serè inefficax habeatur.

CAP. XII.

Cantilena Anacreontea.

Quod illi Anticyram mittendi, adeoque essentia Ellebori extracta (ut ipsi perhibent) purgandi sint, qui auro medicinales Virtutes, propriam animi ignorantiam aut pecuniam alienius non experti opinione seducti detrahunt, Deo in his Magnalibus (quæ in mundo ex singulari providentia sua prevalere voluit) laudem & gratiam debitam non reddunt, aliisque aliter edoctis & docentibus pro premio invidiam, pro didaetro mendacium reportant.

DE CIRCULO
PHYSICO
QUADRATO:

Hoc est,

A U R O :

T R A C T A T V S.

C A P. I.

Aurum esse instar circuli absolutissimi à natura circumscripti.

PLATO, Divinus ille Philosophus binas ingenii humani alas, Geometriam & Arithmeticam, non inconcinne vocavit, quibus ad cælum scientiasq; argutissimas subvolari possit. Unde & Scholæ suæ vestibulo hoc Symbolum inscriptum dicitur: *ἡ ἀρετὴ ἀγεωμέτρητος οὐκ εἶναι*: hoc est, Geometria rudis abesto. Absque his enim scientiis, quarum semina & principia mentibus humanis à primo ortu quasi inculpta voluit, nullum ad Physicæ aut Astronomiæ studia aptum existimavit, in quibus omnia numeris &

A 2 mensuris

mensuris à natura & arte definita animadvertit. De
 motibus coelestibus, quod certis temporum & loco-
 rum spaciis intermediis determinentur & absolvantur,
 nullum est dubium, ideoque non absque Geometria &
 Arithmetica indagari aut explicari posse, veluti ipsa ex-
 perientia quotidiana ad oculum demonstrat. At de
 Physica, naturali que corpore, quatenus mobili, ejus
 subiecto, an Geometria ac Arithmetica adminiculis o-
 pus habeat, ambigitur. Motus enim Physicus nullam
 secundum locum mutationem corporis videtur præ-
 supponere, cum sensus oculorum tale quid non discer-
 nat. Verum si ratione ipsa acutius in hac inquiramus,
 Omne corpus Physicum constare tribus dimensionibus
 æquè, ut Mathematicum, nempe longitudine, lati-
 tudine & profunditate judicabimus. Quæ cum ita sint,
 Geometriam quoque, quæ circa has dimensiones, tan-
 quam principia & fundamenta versatur, nec non Arith-
 metica, quæ quantitate discreta eadem metitur,
 omni naturali corpori suas dotes contulisse, veri-
 tati consentaneum est. Natura enim ipsa, ut Lullius
 tam verè quàm subtiliter differit, suâ Geometriâ, Arith-
 meticâ, Rhetoricâ, Musicâ, aliisque scientiis in produ-
 ctione corporum naturalium utitur, ut non indigeat a-
 lieno ornatu aut additamento. Quod cum in omnibus
 à natura generatis communiter pateat, tum in primis in
 illis corporibus, in quibus magis curiosâ plus artificii aut
 temporis mirificamque mixtionem collocavit, qualia
 ex animatis sunt corpora humana, ex inanimatis, Au-
 rum, **ter metalla preciosissimum.** De Anatomia fabri-
 ca. Morum quam plurimi scriptores & antiqui & nostri
 aversant, qui omnibus numeris absolutissima de ea
 opera, semper aliquid novi in parvo illo mundo anno-
 tantes,

cantes, ediderunt. De auri verò structura & essentia
perpauci, siquē obscurē scripserunt, ita ut de materia
desperata, vel cujus proprietas non satis exprimi possit,
tractasse videantur. At enimvero cum non solum sa-
pientissimus antiquorum Salomon de omnibus ex terra
nascentibus, nempe à cedro ad rutam murariam usque
disseuerit, sed & nostro seculo tot sint edita commen-
taria Botanica, Anatomica & Physica de minimis quo-
que terræ creaturis, tam animalculis quàm plantis, in-
decorum fuerit & humana curiositate indignum negle-
xisse, licet mutum illud ex fossilibus, tamen in mundo
pretiosissimum donarium, Aurum; quod ideo videtur
in terræ interiora viscera tam profundè demersum &
abditum, ut diligentiore cura indagaretur, labore ma-
jore erueretur & usibus humanis accommodaretur. In
hoc equidem producendo ut natura subterranea quasi
summum apicem suæ perfectionis ostēdit, ita in eodem
conquirendo appetitus humanus omnes nervos inten-
dit, ingenium corpusque exercet, ne frustra genera-
tum aestimetur nec segniter in cunabulis suis delitescat.
Hic est ille Circulus Physicus, quem si natura circumgy-
ratione sui absolverit, merito quiescit; cum post motum
quies appetatur ab omnibus: De qua loquendi ratione
si quisquam dubitet. nodum, quod ajunt, in scyrpo que-
rens, huic hoc capitulo, quoad titulum libri, satisfaciam.
Quod Pythagoras de Deo summo & optimo analogicè
dixit, eum esse instar circuli, cujus circumferentia sit ubi-
que, centrum verò nusquam, id nos suo modo de au-
ro dictum putamus, illud esse Circulum, cujus centrum
sit circumferentiæ innatum, hoc est, homogeneam sub-
stantiam existere, cujus millesima & interior pars sit
formalis & agens, reliquæ materiales & formatae. Ex

*Aurum,
qualis cir-
culus.
Cui aurum
circulus dicitur
propter*

materia enim forma, & ex circumferentia centrum seu concentricales lineæ, ducuntur, tanquam ex matrice focus. Rectè itaque in hoc Circulo physico centrale punctum ex superficie attenuata profluxisse dicitur, & non vice versà ex puncto lineam, ex linea superficiem, & ex superficie corpus, ut Mathematici volunt. Ut enim materia multiplex, ita superficies. Centrum verò simplex, ita forma: Ex superficie & centro Circulus: Ex materia & forma corpus physicum componitur: Diversitas in parallelis apparet vix ulla. Si verò secundum prius & posterius consideremus utrumque, & forma & centrum antecedunt, ut dignitate sic tempore, materiam & superficiem notandam. Et si enim animo concipiatur, materiam extitisse ante formam, & matricem ante suum foetum, tamen cum illa sine veste nunquam videatur rudis & nuda, quin Idea quædam instar exigui puncti formalis introducta sit, hinc Centrum seu formam (quæ est sulfur rubeum & coagulatum) in hoc Circulo, Auro, præparasse materiæ Mercuriali, tanquam superficie, suam essentiam puram & denominationem dedisse, verissimè statuimus. Nam materia omnis, ut femina, per se frigida, & ad generationem inepta est, nisi excitetur calore & motu suæ formæ, tanquam agentis masculi; à quo ut initium generationis capit, sic perfectionem & finem nanciscitur. Ad hæc Circulum Aurum diximus, quia ut in rotariorum opere textorum observamus, stamina ex centro ducimur, super quæ subtegmina circumgyrantur contiguum, donec sphaerica figura quasi perfecta introducta sit, sic in auro forma ipsi materiæ ex materiæ sinu simul semelque intertextitur, hoc modo, ut quo magis illa excreseat, hæc minuat, compositumque naturale numeri suis absolutius

2. Ratio.

lutius fiat. Si quoque corporibus à natura productio ^{1. Ratio}
 propria figura ex Geometria addicanda sit, ut igni Py-
 ramidalis, aquæ globosa, & reliquis sua, imprimis Auro
 Circularis conveniet, si velique factam ejus substantiam
 suis terminis se continentem respicias, si ve homoge-
 neitatem puræ essentiae, quæ angulis quibuscunque he-
 terogeneitatis carens, in se ipsam redit purissima & con-
 stans, nullis elementorum injuriis obnoxia aut subje-
 cta: Ex figuris enim omnibus, ut Circulus est capaci-
 simus, simplicissimus & ab injuriis obstaculorum maxi-
 me immunis, ita & Aurum inter naturalia corpora o-
 mnia plurimum habet materiae, atque hinc ponderis,
 minimumque sæcum aut superfluitatum, unde simpli-
 cissimum & quasi incorruptibile existit. An non hic est ^{4. Ratio}
 ille Circulus rotundus, ex masculo & foemina constans
 ex quo triangulum, atque hinc quadrangulum extra-
 hendum, quod in circulum iterum reducendum est, si
 auctori Rosarii credimus: An non hujusce circuli dupli-
 catio intelligatur à Philosopho Zachario, qui eam à
 Principe Galliae se accepisse testatur: Quid multis: Hoc <sup>Aurum cir-
culatorium
opus Solis.</sup>
 est circulatorium opus à magno illo cursore mundi, So-
 le, multis millibus circumgyrationibus factum & pro-
 ductum. Dum enim Heros ille, tanquam gigas exul-
 tans, ab ortu exurgit, & in occasum properans demergi-
 tur, ut iterum ab ortu redeat continuè, has circulatio-
 nes causatur, inque materia splendida argenti vivi, vel-
 ut in speculo, ideas relinquit, ut humana industria au-
 rum inquiratur, ab adherentibus se pregetur, igne, a-
 qua examinetur, & in usum DEO Creatori placentem
 transferatur. Hic est circulus à natura ipsa circumferi-
 ptus, non imaginatione Mathematica, sed reali & Phy-
 sico ductu delineatus, ad quem collimant omnes res
 humane,

<sup>Aurum cir-
culum mat-
riae.</sup>

humanæ, tanquam sagittæ ad umbonem & metam.

Hæc est linea in se reducta (tanquam anguis capite caudam propriamprehendens) ex qua summus ille & æternus pictor & fector, DEUS (ut olim Apelles Cous & Durerus Noricus ex linea & circulo) propriè agnoscitur, etiam si alia documenta non occurrerent. Hoc est lutum

*Aurum
lutum
splen-
didum.*

splendidū rota & manu maximi illius & omnipotentis figuli subactum formatumque in substantiam pulcherrimam, in qua radii solares congregantur & elucet, haud dubii testes illius ætheriæ claritatis & lucis, in terrestri materia detentæ & portatæ. Imò hæc est unica

*Aurum
Promethei
ferula.*

Promethei ferula, qua hausit & deduxit ignem coelestem ad mortales, nimis ob hoc donum ingratos: quam si quis ob ingratitudinem innatam, animive vecordiam non agnoscat, cum pueris ad ferulam mittendus est.

CAP. II.

In aureo circulo esse quadraturam quatuor qualitatum, hoc est, equationem factam.

AURUM circuli instar se habere, succinctè demonstravimus, nunc quadraturam in eo subjiciemus; de qua, cum plurimi Problemata & exercitationes Geometricas ediderint, nos actum agere videremur, si eandem in Palatram descendentes eadem de iisdem occineremus, hoc est, surdis fabulam narraremus. Quocirca tam subtilia fila retexenda nobis non sumimus, utpote, quæ sortè plus laboris, quàm lucri, plus subtilitatis, quàm doctrinæ utilis habitura sint, ac legentem rariorem, intelligentem verò rarissimum invenirent; sed lon-

gè alio sensu & captu ea damus & accipimus. In auro
itaque dicimus, tanquam in circulo à natura delineato,
quadratoem quandam exactissimam factam esse.
quod Aristoteles (ut supra meminimus) nec dum sci-
tum, at scibile, asseruit. Nullum est dubium, quin pler-
que hoc de Mathematica æquatione intelligant, quo-
modo nimirum area circuli dati in aream quadratam il-
liæ quali capacitate correspondentem, secundum artis
axiomata vera reducatur, licet potius Aristoteles Phy-
ficas & concretas, quàm abstractas quantitates tracta-
rit, tamen nos pro instituti ratione de longè alia inter-
pretamur, quæ ut facta est per naturam, ita cum à pau-
cissimis scita sit, pro non facta vel impossibili habeatur.
Natura, inquam, dum circumgyravît aureum circulum,
in ipso motu qualitates quatuor in eo æquavit, hoc est,
homogeneam illam simplicitatem in sese redeuntem
quadravit, sive in quadrangulum duxit æquilaterum,
hac ratione, ut contraria à contrariis & hostes ab hosti-
bus æternis quasi vinculis colligentur, & invicem tene-
antur. Ut enim quadratus ille proverbio dicitur, qui scè.
per sibi similis in adversis & latis, ita quadratura qua-
litatum, æquatio est, cui nihil, à quo lædatur vel effe-
ratur, contingere potest. Verùm cum non cujusvis sit
imaginari hanc æquationem in materiata abstrusa &
ab oculis hominum, dum actio illa peragitur, remotâ,
eam, prout possumus, rationali considerandam subji-
ciemus. Primò ex naturæ thesauris abditis, in terræ vi-
sceribus fumosa substantia argenti vivi liquidi, nec dum
congelati, calore subterraneo, qui locis centro propio-
ribus fortior esse dicitur, rarefacta ascendit, quæ in sua
propria natura frigida & humida existens, dum alteri
vapori calido & secco seu sulfureo, mutuo complexu

*In auro qua-
dratio*

*Quadratio
circuli fa-
cta in auro*

*Quadratio
in auro quo-
modo fiat
naturaliter.*

C conjun-

conjungitur, continuo calore circumeunte ab hoc sulfure aliqua qualitas calida & sicca illi argēto vivo communicatur, quæ primum ad sensum non perceptibilis, post successu temporis accrescit. Exempli gratia: Habeantur in vase magno, tempore brumali frigidissimo, aquæ fluvialis centies mille centenaria pondera, quæ eò usque reducenda sunt, ut nec frigida nec fervida, sed tepida & temperatissima ad sensum videatur aqua, & quasi ad æquationem qualitatum (licet momentaneam & non constantem reducatur: Ex quo calore aliquantulum aqua ejusdem incalescat, nempe vixingituarum horis, ad drachmam unam, quæ deinde mixta cum tanta aqua frigidissimæ mole ne tantillum in ea alterat ad sensum, licet dato eo, quod in illa aqua calidæ qualitates introductæ semper permaneant intensæ, nec evanescant) ad rationem quid, sed valde exiguum. Hoc pacto annuo spatio, 365. drachmæ, seu libræ 2. & drachmæ 109. calidæ aquæ perficiuntur, hoc est mille annis, 2000. libræ & amplius. Cum verò una drachma aquæ calidæ mille drachmas aquæ frigidæ ad temperiem redigere præsupponatur, patet mille annis, 2000000. libras aquæ frigidæ contemperari, quæ summa saltem quinta pars est aquæ frigidæ præsuppositæ, à qua si quatuor partes separentur, quinta remanens erit 2000000. librarum æquatarum seu tepesfactarum, in quibus saltem millesima pars, ut dictum est, calida & sicca, nempe 2000. libræ. Eundem ad modum in mineris subterraneis, si naturâ frigidis & humidis, quoad argentum vivum (quoad sulfur vero terrestre & comburens admixtum diversimode & accidentaliter calidis) calor aliquas exiguas particulas vincit, coagulat, sibi quæ assimilât, hoc est, calidas & siccas reddit, quæ si per ignis vehementiam

mentiam inde separentur, combibunt, millenas sui de
 argento vivo frigido & humido, easque æquando qua-
 litatibus quatuor in aurum reducunt. Quæ operatio eò
 usque continuatur, donec totum per partes suas perfi-
 ciatur, quod contingit fortè mille annorum spatio. Hic *Tetragonum*
 est Tetragonus in se reduci sive cubus Phyllicus, cuius *Aureus.*
 radix est quaternio, corpus verò 64. Ex quaque enim
 qualitate oportet esse sedecim particulas in unoquoque
 latere, si æqualitas supervenire debeat; quòd si plures
 aut pauciores fuerint, anticipatio continget in qualita-
 tibus quibusdam. Hæc est aureola illa *Domus*
 Domus ex qua- *aureola.*
 tuor angulis confecta, ex quibus si unus aliquis deficiat,
 ut corruat, necessum est. Hic est Circulus ille bis sectus, *Circulus*
 nempe in quatuor angulos rectos, quorum si unus ob- *bi sectus.*
 tusior aut acutior altero fuerit, perpendicularis propor-
 tio in omnibus interrumpitur. Hæc est phalanx illa *Phalanx*
 quadrata, quæ cum æquilatera sit, inter figuras omnes *quadrata.*
 fortissimè quemcunque impetum expectat. Si enim ab
 Oriente hostis ingruat, ab Occasû illi resistitur, si ab oc-
 casû, ab oriente, & sic de aliis lateribus dicendum, quo-
 rum unum alteri æqualiter manum impertit, & supan-
 do subvenit. Nec verò timendum, quod in eminentiis
 ejus vis fiat, cum hæc quadratura in Circulo concluda-
 tur, qui ab omni injuria, ut dictum, immunis est: Hoc *Murus*
 vallum existit & hic murus, non aheneus seu corruptibi- *aureus.*
 lis aquis, ignibus, sed aureus, quo acies illa quadrilatera
 cingitur, nequam à Vulcano, Neptuno, Jove
 aut Plutone cladem experiatur
 unquam.

CAP. III.

In hoc aureo circulo, tanquam figura naturæ munitissima, esse dotes uberrimas reconditas, quæ non cullibet obvia, nisi circumsperto rerum æstimatori, occurrunt.

AT quid causæ est, inquires, quod aurum adeò compactum, & à natura communitum sit, an hoc factum frustra, an ut otiosorum speculationes aut lusus saltem exerceret? De Semiramidis sepulchro legimus, quod inscriptionem hujusmodi habuerit: *Tu QUICUNQUE Regum thesauros diritarum inexhaustos appetis intra me, quod sufficiat, invenies*: Hoc cum nullus Regum præcedentium religionis causâ aperire auderet, Cyrus auri desiderio flagrans animum sibi addidit, ut scrutaretur, quid intus lateret: Verùm ibi nihil invenit præter ossa putrida & hæc verba: *Nisi pessimus esses omnium viventium, non mortuis requiem negares, eorum claustra inquitendo, ut auro potireris, quod hic non reperis, nisi decus tui generis*. Non ita se rem habere cum auro existimandum est, tanquam Creator illud tam arcè concluderit, ut avertat curiosos ab ejus inspectione solummodo abique causâ; imò potius ideo abscondit, ut aperiratur & periustretur. Quæ enim pulchra & optima sunt, nunquam natura vilescere voluit, aut ante pedes jace-
re, sed *semper sadorem ante virtutem posuerunt Dii immortales*, ut Hesiodus inquit: Quæ rara, cara, & τὰ καλά, δόματα: Castaneæ nuces, amygdala & ferè omnes fructus meliores vel daris putaminibus teguntur, vel spinis armantur acutis, aut quocunque alio modo, ne omnium
libidi-

libidini pateant, defenduntur: Sic res preciosa & the-
sauri gazophylacio, claustris & arcis servantur, vulga-
res verò ipsi populo prostant, nec absconduntur un-
quam: Hinc non frustra Aurum sapientiores ita sera-
tum aut conclusum autumant, sed id insigniores virtu-
tes, præter colorem visibilem, in essentia suæ latibulis
abditas habere, quas indignos scire aut acquirere non
deceat: Alexander Magnus scrinium Darii preciosissi-
mum rei preciosissimæ, Iliadi nempe Homericæ con-
servandæ deputavit, ostendens, quò continens seu te-
gumen sit carioris precii, eo contentum seu inclusum
illo longè sibi carius & rarius videri: Ita & de auro judi-
candum, quoad faciem externam, quæ cum sit pulchra
& munita, oportet medullam ejus seu formam seu es-
sentiam esse longè majoris virtutis & dignitatis: Princi-
pes uxores & filias sibi carissimas an non in munitiori-
bus castellis servant? Nec venena in aurea pyxide, sed
alexipharmaca & Bezoardica recondi debent, ne o-
pium pro apio ministretur ignaris. Injuriosi itaque erga
Deum, ne dicam, blasphemæ, existimandi sunt, qui pu-
tant, aurum saltem propter externas qualitates omni-
bus aliis rebus præpositum esse ab eo, tanquam luderet,
cum humano genere, cui splendida in colore, virtute
autem inania & frivola, æstimanda suppeditasset &
præscripsisset. An verò censent, fortuito gentes omnes
in auri premium conspirasse, absque Dei singulari nutu
& providentia? Quod si sic, ut Epicuræi, longè à scopo
aberrant. Socrates juvenem de facie pulchrum, sed
elinguem & malis moribus videns, Ecce, inquit, *plum-
beum gladium in aurea vagina*: Alii Philosophi, inter quos
Alphonsus sapientissimus, Reges ornato & fastu graves,
doctrinâ levissimos & vacuos, afinos coronatos, arietes.

*Aurum ex
Dei provi-
dentia con-
sistens
rerum pre-
cium.*

*Aurum,
nisi vires
abscondat,
quid.*

aurum vellere, simias purpuratas vocârunt, innuentes a-
nimum, qui potior pars est hominis, corporis nitori re-
spondere debere, & Regem commendari à benè re-
gendo populum, quod à doctrina & animi culturâ pro-
venit: Sic aurum, irritamentum malorum, dulce vene-
num & pondus terræ dixerimus solum, nisi vires alias
sub cortice tegat, ob quas adeo gratum homini esse de-
beat. Naturæ instinctu parva animalcula ad objecta
sibi gratissima moventur, an solus homo ad noxia virtu-
te crassa? An ideo recondit aurum, quia alii hoc fa-
ciunt, nempe ob necessitatem? Sic opinor sanè: At cur
alii hoc faciunt? An cæco ductu & tacito solo consen-
su? Ita quidam respondent: Quod si verum, omnes hu-
manæ res à casu inani, nullo Dei consilio, gubernaren-
tur, quod absit statuere. Aurum enim exterius splendi-
dum, cujus nulla esset interior virtus, tanquam pueri ci-
tra & conchas, in precio haberent: Admirarentur illud,
cujus nullus esset usus, nulla vis, nisi habendi sui deside-
rium apud cunctos relinquere, & ut habeatur, ad mores
perverfos incendere, quemadmodum Poëta canit:

Quid non mortalia pectora cogis

Auri sacra fames?

*Aurum
scrinium
virtutum*

Sed abusus non tollit rei dignitatem & verum usum.
Aurum ergo, ut cætera omnia, non esse datum homini
in damnum, veluti Pandoram, à Deo statuimus, tan-
quam multorum malorum causam, sed potius quasi
scrinium immensarum virtutum & bonorum, quod ab
ipsa natura clausum adeo & munitum est, ne ad dotes
in eo reconditas indigni, & cerdones penetrarent, at
solummodo docti, industrii & prudentes, quibus solis
hæc scripta volumus, aliis, quibus ut suisibus amaraci-
num inter necinum, oletum gratissimum videtur, ut suo
se oblectent genio, permittimus.

CAP. IV.

CAP. IV.

*Aurum, quasi Solem terrenum à quibusdam dictum,
esse centrum omnium humanarum actionum, ve-
luti cœlestis planetarum.*

NON veremur judicia illorum, qui legentes vel au-
dientes has nostras pagellas pro auri dignitate scri-
ptas, exclamabunt, ut quidam de Hercule;

Quis laudabile non putet, aut fastidiat aurum?

Annon ut:

Laudibus arguitur vini vinosus Homerus,
sic tu hirudo & sititor auri, quod occinis ad ravim usq;?
Verum his respondemus: Quod humanum sit nos homi-
nes, inter alios degentes, pati & fateri, sed ita sitire, ut
non pro morbo, sed grato appetitu hunc affectum a-
gnoscamus: Quod si bonum est per se aurum, & virtu-
tes sibi inditas habet, quid ni appetendum sit? Aristot-
eles rogatus, cur pulchra adeo essent appetibilia, hanc
quaestionem cœci esse respondit; quia scilicet oculi pro-
ditores sunt pulchri, idque imaginationi, hæc cordi, ob-
ferunt. Hinc Alexander Magnus, ejusdem discipulus,
Persicas puellas vocabat dolores oculorum. Sumus i-
gitur inter bonorum appetentes, non sitibundos Eu-
cliones aut Ictericos, ob auri desiderium extremè labo-
rantes, de quibus dicitur:

Quò plus sunt pota, plus sitiuntur aqua:

Et,

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.

Si bonum est aurum, propter aliud, nempe necessita-
tem & usum externum solummodo, quis, nisi Cynicus,

*Diogenes
Cynicus.*

ab

*Critas
Thebanus.*

*Aurum
quia bo-
num pra-
dicandum.*

*Aurum
centrum
terre-
strium.*

*Centrum
quid.
Aurum est
centrum
dictum.*

*Aurum
Polycleti
Regu. a.
Aurum in
medio o-
mnium.*

ab eo tum quoque abhorreat? Quis oblatum honestè repudiet, aut benè partum in mare abjiciat? Fuit olim illa mens quibusdam, at rarissimis, qui ob hanc quoque superbiam, quod aurum, superbire alios faciens, spreverint, in ore sunt omnium & admiratione: Nobis hac ætate aurea non licet aurum non appetere, quoad necessitas præscribit; Immodicam ejus Bulimiam aliis relinquimus. At si inter bona, & ex bonis non minimum, imò preciosissimum, cur non prædicetur, cur non dignis laudibus effletur & celebretur? Cum sint, qui quicquillas & aperte mala pane cyricè dixerint. Circulum esse aurum, cui quadrangulum à natura insit, demonstravimus, nunc idem Centrum omnium ferè terrestrium innuimus. Ut enim Terra hæc quanta, quanta, est Centrum Universi, primi que Mobilis, & Sol cœlestis, tanquam Lampas diurna circa hanc in Circulum ducitur, nihilominus ipse existens cæterorum Planetarum norma Centralis, sit aurum in sua natura circulare Centrum invenitur rerum in mundo prostantium: Excipimus semper Divina, quibus virtutem, eruditionem & honorem adjungimus, in auri censum non cadentia, nisi pessimo exemplo. Centrum communi vocabulo dicitur id punctum, à quo diametrales lineæ ductæ sunt æquales, in peripheriam terminatæ: Ita ab auro res precio & æstimationi subjacentes æqualiter distant, hoc est, Geometrica proportionem, vel, si mavis, Arithmetica omnes ab uno auro determinantur, earumque valor & æstimatio ponderatur. Hæc est Polycleti Regula, quâ Reipub. singula definiuntur, quâ meum à tuo discernitur, & cuilibet meta vivendi præscribitur: Aurum in medio ponitur, circa quod omnes laborant homines, Reges, Principes, Nobiles, Ignobiles, Cives, Rustici, Opifices

piſces, literati, illiterati, & denique quotquot in mundo degunt Quod ſi ita eſt, an non Centrum eſt omnium? An non multi operantur, ſtudent, loquuntur, ſilent pro auro obtinendo? Reſpice bella, navigationes, mercaturas, tot inventa ſubtilia, quibus Orbis ferè totus præoccupatur, an non pro auro fiant? In Oceanum ſermonis immenſi lapſus dici poſſem, unde vix unquam emergar, ſi commoditatem & neceſſitatem auri infinitam evolvere conarer: Non ignis aut aquæ major uſus eſt, quàm auri in hac mortali vita, licet hæc in primo ſtatu ſimpliciſſimis naturæ donis contenta fuiſſet, nec auro indiguiſſet, cæteris paribus: Nunc aliter ſe res habet, cum patrium imperium à Nimrodi, venatoris coram Domino, ætate ceſſarit, reges quæ terræ præeſſe populis ceperint; jura & leges, creſcente hominum malitiâ, inſtitutæ, ſepes, muri, tecta, limites agrorum & fines regionum poſiti, æs cuſum, argentum ſignatum, aurum preciabilem precium unum habitum ſit: Pauciſſima ex multis innuiſſe ſufficiat. Nullum itaque dubium eſt, ſolem hunc terrenum præluceſcere aliis quibuſcunque rebus, uti ſol planetis: Hi à ſole, tanquam rege, lumen omne recipiunt, cui vicariam operam præſtant aſſurgendo vel motus variatione ſeſe accomodando, dum in apogæo tardi, in perigæo celeres, nunc retrogradi, nunc directi apparent: Sic ab auro cæteræ res valorem & ſui precium conſequuntur, quæ viciffim illi cedunt in honore, durabilitate & virtute: In honore, quia in regum coronis & ſceptris geſtatur, in poculis & patinis uſurpatur, in catenis & veſtibus viſitur: In duratione quoniam cæteræ res in chaos Elementorum citò redeunt, aurum verò nunquam, niſi fortè tardiſſimè: In virtute, quia & Medici Hippocratici ipſi ſummas vires.

*Aurum
ſelectum.*

D affcri-

affcribunt, propter quas suis medicinis foliatum aurum
immifcent & ægris propinant.

CAP. V.

Quod caufæ præcipuæ, cur mefura mefurabilium & præcium præciabilem fit aurum, in ternis proprietatibus exiftant; primò in externis accidentibus, colore, puritate; splendore, extenfione, pondere fonno & innoxia qualitate.

AURUM. cæteris terreftribus prævalere cum non longa probatione egeat, teftantibus id fingulis mundi angulis, huic ad fallidium inculcando fuperfeditimus, ac potius caufas, cur ita fit rimabimur, quas licet diligentiffimè Francifcus Picius Comes Mirandulanus, Philofophus acerrimus indagavit, cum tamen alio refpectu id fecerit, eafdem noftræ Minervæ proponemus. Ex ternis itaque fontibus feu proprietatibus auri eas emergere ftatuimus: Primò ex iis, quæ fenfui externo innotefcunt; ut vifui, colore, puritate, splendore. Color in auro non pallidus eft (ut quidam, ideo pallere refpondit, quia multos infidiatores fui patitur) fed Citrinus, qui ex rubeo & albo; mixtis inter fe proportionabiliter generatur, utpote medius inter extremas, nigrū & album. Hic enim ut nimis difpergit vifivam virtutem & ille in arcum contrahit, fic Citrinus color oculorum aciem, quemadmodum & viridis, reficit, in mediocritate confervat & delectat: Aurum rubeum dicitur à formali vel colorante & potiffima ejus parte rubea, quæ
dum.

*Aurum
cur præ-
cium re-
tium*

*Auri pro-
prietates
externæ
gratiæ
Vifui,
Color.*

*Aurum
cur ru-
beum di-
citur.*

dum per cancellos albos pellucet, Citrina videtur; *Citrina* quemadmodum in virginum malis albissimis, dum san-
 guis trāsparet, pudoricolor cernitur. Hæc est Rosapur-
 purea inter spinas, Veneris sanguine & lepore tincta,
 quæ non animadvertitur, nisi à sciente inter colores dis-
 cernere. Tinctores ex albo flavuum herbis suis effi-
 ciunt, ex flavo Citrinum leviter superveniente rubedi-
 ne, ne quid de reliquis adjiciam. Fusores metallorum
 cuprum rubei coloris in flavuum latonem mixtione
 cum tutia sub alba vel fumo metallorum alborum pro-
 movent. Unde manifestè patet, ex rubeo & albo Ci-
 trinum emergere; qui color auro proprius est, & ex ru-
 bea albaque ejus substantia, unita, componitur. Quem-
 admodum enim aquæ rubæ & albæ simul consuen-
 tes, medii coloris aquam reddunt, ita magis cocta in au-
 ro pars cum crudiori mixta, eam tingit, & vice versà à
 tincta diluitur. Et si verò non omnis venustas à colore
 petatur, nec quod pulchrum, mox virtuosum existi-
 tur, tamen quia *gratior est pulchro veniens è corpore virtus*,
 eò acceptabilior est hæc inter metalla species, quò co-
 lore est speciosior. Ut enim quilibet talis præsumitur,
 qualem se hominum oculis, extrinsecus ornatus, infert,
 ita aurum à pulchro & grato suo colore apud vulgum
 primam commendationem meruit, hac præsupposita
 ratiocinatione, sub tam pulchra veste corpus præclaræ
 indolis latere, aut in domo tam honesta Dominum sin-
 gulari gravitate præditum habitare. Quæ de colore au-
 ri dicta sunt, eadem de puritate & splendore ejusdem
 accipienda veniunt. Puritas seu homogeneous *Puritas*
 simplicitatem arguit, quæ quò major est, eò ad Cir-
 culum, æternitatis symbolum, sive punctum indivisi-
 le propinquius accedit. Animalia & vegetabilia ex par-

tibus heterogeneis & organicis constant, ideoque morti obnoxia sunt; Elementa verò ipsa, quia ad simplicitatem magis tendunt, licet non secundum partes, tamen secundum totum, permanent. His adfinia sunt ex Elementis composita puris, multiplici mixtione interveniente, qualia sunt inter metalla, perfectiora dicta. In his fortior compositio, & per minima mixtio effecit vinculum Elementorum gravium & levium arctissimum, quod vix solubile sit humanis viribus aut tēporū injuriis. Puritas verò in auro prævalet magis, quàm in reliquis metallis, quia hoc magis calore coctū, coctione purgatū, purificatione consolidatum, & totum aurum merum factum est. In lacte tres sunt substantiæ separabiles, quæ à se invicē differunt colore & cōsistentia, serosa, butyrosa & caseosa: sic in vino, sanguine & aliis liquoribus videre licet. At in auro quamvis sint binæ essentiæ à natura conjunctæ, tamen utriusque eadem est denominatio, puritas & homogeneousitas, eadem radix, basis & origo, nempe Mercurialis; quæ una est ex causis, cur nulla separatio fiat in auro partium, sive igne, sive aqua torqueatur. Splendor ab aquea & clara substantia terre homogeneousæ incorporata provenit, qui ideo major est in auro quàm in cæteris metallis, quia aqua lavit in hoc magis suam terram, eamque penetravit & sibi univit. Proprium enim aquæ est splendere, ut ignis fulgere & rutilare: Utrumque in auro conspicitur. Dum enim splendet, rutilat & fulget, instar stellarum in nocte micantium: Utque splendor Soli cœlesti proprius est, indeque communicatur Lunæ & cæteris cœli facibus, sic & terrestri, hoc est, auro; quod cum aqua & igne, nec non aëre & terra proportionaliter temperatum sit, hinc splendidum fulgorem noctu diuque oculos humano perstrin-

peritringentem de se projicit. Quod præter ipsam experientiam testatur Hermes cap. 7. tractatum 7. *Ideo, inquit, Philosophi ipsum prætul. runt & magnificârunt, dicentes, Aurum hic haberi in corporibus sicut Sol in stellis sub lumine est splendidior.* Et Geber in Summa lib. 2. cap. 5. *Quod verò aurum clarum & mundum ipsius argenti vivi substantiam habuit, per splendorem ejus fulgorem & radiantem manifestatur non solum in die, verum etiam nocte.* Præterea tam tætu quam visu Auri incredibilis extensio seu dilatio & pondus explorantur, in quibus proprietatibus cum longè superet omnia alia metalla, videntur illæ essentiam auri magis exprimere, hominibusque gratum facere. Tantū enim unicā uncia auri deaurari, quantū vix denis argenti argentetur, referunt illi, qui experti sunt, ob summam ejus substantiæ subtilitatem & concoctionem, quæ in argento non tanta occurrit, quippe crudiori & crassiori corpore, in quo non tanta & tam diutina, quàm in illo, elementorum attenuatio & commixtio facta fuit; quod patet in uvis immaturis, quarum succus refrigerat, astringit, incrassat & repellit, cum vinum depuratum ex iisdem maturis contrà calefaciat, aperiat, attenuet & discutiat. In hoc enim spiritus ille ætherius maturatione & calore Solis satis elaboratus, circulatus & perfectus est, qui omniū vini operationum author existit; in illis nequaquam. Simili modo in auro sulfur est rubeum, maturum, diutissimè excoctum, ideoque partium tenuissimarum & quasi ætheriarum, unde omnis ejus extensio, dilatio, penetrabilitas & foliatio contingit; In argento verò sulfur album & non satis coctum invenitur. De ponderis auri quoque experimentato: *Pon. iura.* res testantur, quod ferè duplum habeat argenti, sub iisdem quantitatis dimensionibus, ita ut si per idem fora-

Tætu.
Extensio.

men fila diversorum metallorum trahantur, ejusdem
 crassitudinis & longitudinis, Aureum sit in pondere do-
 cimastico granorum 72. argenteum 36. totidem plum-
 beum, stanneū 25. cupreum 30. ferreum 27. chalybeū 28.
 si Clavco debetur fides; Quamvis Erkerus auri argen-
 tique in pondere proportionem paulò aliter observarit.
 Ubi notabile quid jam dictus Erkerus, Cæsareæ Ma-
 jestatis per Bohemiæ regnum metallorum scrutator seu
 Docimastes acerrimus, adjicit; nempe nullum aurum à
 natura vel arte depuratum inveniri, aut adeo depurari
 posse per ignes, aquas aut alia criteria, quin semper tan-
 tillum de argento, naturaliter ipsi immixto, apud se re-
 tineat. Idem de ipso argento testatur, vix immuni omni
 ex parte reddendo à plumbo, quomodocunque exami-
 netur vel probetur. Quibus accinit hoc axioma, ab ex-
 perientia deductum, quod omnis minera plumbi vel et-
 iam alterius imperfecti metalli semper granum, tan-
 quam Embrionem, argenti in visceribus suis abscon-
 dat, sive hoc sit operæ pretium, ut separetur sive non. Et
 sic, quod minera argenti qualibet aliquantulum aureæ
 prolis foveat & retineat, quicquid osores doctrinæ me-
 tallicæ contra sutilissimè disputent. Ubi & hoc ipsius
 naturæ placitum & omnium in metallicis locis seu fodi-
 nis expertorum, ut apparet, Paradoxon, imò verissi-
 mum dogma, ascribemus attestante Reverēdo & Do-
 ctissimo Viro M. Johanne Mathesio vallis Joachimicæ
 (ubi seſquimille, & amplius metallicos operarios noctu
 diuque occupatissimos per tot annos; circiter 100. huc
 usque vixisse constat, ex quorum consensu & relatu
 suam hanc ausit doctrinam) divini verbi olim ministro,
 in Sæpta sua de metallis, eorumque ortu disertissimè,
 licet Germanicè, edita, nempe non solum metalla
 omnia

1. Notabi-
 le scitu di-
 gnissimum.

omnia ex argento vivo & sulfure orta esse & oriri, sed quoque adhuc in visceribus terræ & mineris suis crescere, hoc est, suo modo vegetare, augeri & fieri mixtione & concoctione naturali, quemadmodum supra terram creaturæ aliæ, nec simul & semel esse creata & facta ab initio; imò benedictionis divinæ verbum; *Crescite, & multiplicamini*, his quoque mutis & latentibus creaturis à DEO dictum. Adhæc, quod amplius est, eadem ex imperfectis perfecta fieri gradatim & usq; ad acmen provehi, ad quam cum pervenerint, accedente calore immodico, absumi, comburi & imminui; atque sic ætates suas diversas, infantiam, adolescentiam, maturationem & senilem experiri. Quæ, si ita sunt, quemadmodum dictus Vir Reverendus (à Chymicis aliàs prorsus abhorrens, ne quid in illorum gratiam retulisse existimetur) multis argumentis & experimentis demonstrat (quæ suo videantur apud ipsum loco) taceant alii, qui hanc in metallis potentiam negant, exhibilant & explodunt, utpote ingrati erga benignam matrem, Naturam DEI opificis ministram ejusque scrutatores iniquissimi rerum censores; quibus & hoc obiter enodandum relinquo, si metalla in se invicem non sint natura vel arte mutabilia, ut causam exponant, jam partim dictorum octo notabilium, & partim dicendorum; Cur metalla omnia perfecta & imperfecta in argentum vivum currens reduci queant, quod adeò vulgatum est, ut dubitationem nullam admittat; Cur ferrum in chalybem, & utrumque in cuprum transeat, non solum per aquas, naturales in fodinis Zepusiensibus, Gollariensibus (ut oculatus testis adfirmare possum) & aliis, sed etiam artificiales vitrioli communis solutivas; Ubi, ne quis ex vitriolo, cupri atomos seu semina in ferro corrosio congregante, id accidere

11.
Notabene.

12.

*Experimentum
auro
vitis.*

*In auro cur
pondus gra-
vissimum.*

cidere opinetur, ut Gulbertus & alii cavillantur, notandum, quod hoc & à natura & arte refutetur hoc modo: A natura, ut ante dictus Erkerus observavit; quia in Cuticenis fodinis, ferrei clavi lignis infixi, ibique per aliquot annos retenti, in merum & verum cuprum, integra sua substantia transmutati sunt. Ab arte; pro ut alii experimentati sunt, absque vitriolo, solo oleo sulphuris per campanam facto, cum duplo aquæ fontanæ commixto, cui chalybis vel ferri laminas tenuissimas sæpè ignitas & restinctas in aqua frigida, incoquendas per sex horas lento igne, tradunt; unde vitriolo viridi post refrigerationem vasis collecto, inque aqua communi cum aliis laminis chalybis, bullito, nitellas æris, igne propriè reducendas, apparituras. Gravissimum verò pondus in auro efficiunt elementa terrestria, in copia excedentia, ut & aquea, ab aëreis & igneis in virtute prævalentibus per minima penetrata, consolidata & repleta, ut nulli pori aëri relictæ sint. ita ut quidam statuunt, in eo esse octuplum terræ, quaduplum aquæ, duplum aëris & simplum ignis. quoad substantias elementorum; quoad virtutes verò & qualitates, unam particulam ignis in efficacia correspondere denis aëris, centenis aquæ, millenis terræ, & quibus omnibus mixtis & remixtis anaticā proportionē seu æquationē auri produci. Quorum omnium, ne nos ipsi authores videamur, plurima testimonia adducere liceret, si opus esset, & ratio scripti exigeret. Verum cum per sese pateant, nec ab ullo, nisi ignaro, in dubium revocari possint, aliis præteritis, Bernhardi Comitæ, Philosophi practici & experti (cui non minus, quàm alteri, in sua arte, artificii fides adhibenda est ab inexpertis) hac de re auctoritatem proferemus, qui in epistola physica sua ad Thomam de Bononia;

nonia; In auro est, inquit, multò magis de elemento graviori
& passiviori materia scilicet, & non qualitate quam de leviori
& activiori, id est, quantitate. In eo major est terra quantitas,
quàm aqua, & major quantitas aquæ quam aëris, & major aë-
ris, quàm ignis. Propterea omnium metallorum est gravissim-
um. In hac tamen inæquali proportionem quantitas est æqualis
& anatica proportio qualitatum calidi, sicci, humidi & frigidi;
quia quodlibet horum est in auro, ut jam prius dictum est. Cu-
jus causa ponderis est permanentia soliditatis terre & aquæ &
solutio aquæ homogeneæ cum terra: quia aqua solvit terram ho-
mogeneam. Item causa ponderis est intrinseca eorum per mini-
ma permixtio: quia aqua non patitur terram poros habere, tam
in auro, quàm in argento vivo, quod aliter est in reliquis metal-
lis, in quorum congelatione propter scoriæ à mercuriositate seu
Mercurii naturâ rejectam & heterogeneam eisdem metallis
permixtam, pori insensibiliter fiunt, unde supervenit levitas,
quæ non est aliud, quàm absentia materie & ejusdem porositas;
ut gravitas non est aliud, quàm solida appositio materie. Hæc
ille. Restat sonus in auro, qui obtusus est & quasi nullus
seu mutus propter causas easdem, nempe cum sonus
fiat locis concavis, porosus & aëre plenis, ut tympano &
aliis, & aurum nil concavitatis in se admittat; Ergo &
ex metallis minus sonorum est, per se considerando;
si verò cum aliis misceatur, harmoniam seu tinnitum
non inconcinnum, sed lepidum, causatur. In auro equi-
dem Apollo cum Musis suis auditur, ex quibus hæc du-
cunt choreas & saltant ad lymphas fontis Hippocrènes,
ille canit ad citharam & dictat carmina. A sulfure enim
aureo & rubeo, utpote igneo, ejus acutus sonus prove-
nit; A Mercurio, seu aquosis partibus, gravis. De Quali-
tate innoxia auri dicimus, quod in cibis & potibus pro-
patinis & poculis Regum & Principum optimè infer-

*Auditui
sonus.*

*Gustatui
innocua
qualitas.*

E.

riat,

viat, cum illis nec æruginem, nec ferruginem vel plum-
 baginem, aliudve simile, humanis visceribus ingratum
 & noxium, administret, sed contenta edulia & potulen-
 ta tanquam diligentissimus Condus Promus accipiat &
 reddat. Acetosa, succus cibi, limonum in vasis aliis me-
 tallicis potius venena fiunt, quàm Alexiteria adversus
 venena, cum corrodantur ab ipsis vasa, quemadmodum
 & ipsa lapidea & marmorea, in auro verò manent, quæ
 sunt, imò in virtute augentur. Hinc quæ mala à plum-
 beis canalibus & vasis, quibus aqua ducitur & contine-
 tur, in cibis & potibus usurpata sæpius, inferuntur, ut
 sunt strumæ gutturis & nodi, auro dicuntur curari; ut pa-
 tet in quibusdam regionibus, ubi pro curatione eorum
 aureus numus patientium collis nudis adaptatur. Ad
 hoc à Regibus medicantibus fit, non Medicis, qui po-
 tius accipiunt, quàm dent aurum, pro mercede. In
 aliis quoque locis, ubi argentum vivum seu inspi-
 ratione seu inunctione corporibus humanis se insi-
 nuaverit, per idem aureum remedium illud educi & ca-
 ptari posse, sunt, qui testantur. Innoxiam verò qualita-
 tem in auro imprimis animadvertimus in: ustulationi-
 bus, quæ si fiant cum auro absque fœda exulceratione
 aut erosionem, imò absq; indecenti cicatrice perfici, ipso
 usu expertum est, ut in pilorum frontis eradicatione,
 cauteriis quibuscunque & aliis huiusmodi: Unde Avi-
 cenna dict. 5. cap. 7. *In auro, inquit, sunt naturæ abscondita,*
quæ prosunt toxico, aut illi, qui percussus est ferro; & pueris na-
scantibus, si quando natus fuerit, teneat, non timebit Demo-
nem. Et si prægnans mulier biberit, non abortabit. Et dict. 6.
 cap. 13. *Non putes, quod lapides, quamvis cariores vendantur*
auro, quod magis valeant, quàm aurum. Ideo enim precium ha-
bent, quia pauci inveniuntur; Et de omnibus rebus huius seculi
magis:

magis valet aurum, & ita fuit, & erit per omnia secula. Item dict. l. cap. 2. Et sicut Sol magis valet, dans fortitudinem suam usque ad Saturnum. & deorsum usque ad Lunam, & ita aurum est preciosius cunctis aliis; Et ideo, quia omnes res caelestes sunt mixtae cum terrestribus. Hæc Avicenna. Quæ omnia & singula antedicta primam & externam quæ causam præbuerunt hominibus, quod aurum ita honorarint, pro precio preciiabilium assumpserint, & quibuscunque aliis terrestribus anteposuerint, ut Monarcham. Cumque, quod rarium, carum, & semper cupiamus negata, hinc auro precium augemus, ejusque sitim magis patimur, quàm si ejus copiam, quam tam vellemus, in propatulo haberemus, quod tamen per accidens contingere non diffitemur.

CAP. VI.

Secundò, auri prærogativam dependere ab ejus à corruptione immunitate, & quasi perpetuitate contra omnium elementorum injurias, ut ita æternitatis imago corporea habeatur.

QUÆ hæcenus dicta sunt de auri æstimationis causis, vulgo satisfecisse potuerunt, qui saltem exteriora respicit accidentia, inque iis hæret obtutu, ad interiora vix unquam penetrans, quemadmodum pueruli videntes pomum ex ejus colore & sapore non ingrato certinihil ulterius, cur appetant, animadvertunt. Verùm hæc prudentibus non satis ad palatum fuere, qui essentiam rerum & causas internas acrius scrutantur: Unde nisi quid aliud in auro præ cæteris mundi objectis reperissent, calculum suum alteri naturæ potius,

quàm auro dedissent, in qua nimirum hoc, quod maximè optarent, aut reipsa, aut imaginetenus invenirent. Ut autem omni creaturæ, præsertim rationali seu homini, hoc in votis maximè est, ut cum sit, bene sit, nec unquam esse desinat, ita videntes aurum verè unicum in rebus humanis incorruptibile existere, aut longissimæ durationi, quæ proximè ad æternitatem accedit, aptissimum, hoc elegerunt unà cum vulgo consentientes in subiecto, licet sine diverso. Aurum itaque ut pulcherrimum visu, tenuissimum dilatatu, ponderosissimum tactu, rarissimum inventu, saluberrimum usu judicatum, cum æternitatis haud obscuras in se ostendat proprietates, præ aliis, sapientibus arrisit, ut esset corruptibilium norma, terrestrium thesaurus & elementorum compendium. Existimârunt insuper æternum illum Universi Creatorem (qui ex elementorum sinu & capsula omnia corporea sublunaria eduxit) cum individua hominum per se, ut jam vivunt, æterna non creârit, sed per sobolē subsequenti eorū corruptioni & elementalī dissolutioni consuluerit & subvenerit, voluisse aliquod symbolum & tecmyrion æternitatis post hanc vitam futuræ, cum corpus & anima eodem vinculo societatis quasi postliminio copulabuntur, nobis ob oculos proponere, unde tanquam ex aperto libro ea, *QVÆ JAM NON SUNT, SED ERUNT, QVÆ VERO SUNT ET ESSE DESINUNT*, quotidie disceremus, nempe Aurum corporeum & elementatum à natura factum, non destruendum, quoad terminus mundi adfuerit. Animalia, plantæ & reliqua omnia in hac mundi inferioris machina seu theatro, oriuntur, augentur, diminuuntur, moriuntur, pereunt, & personas suas mutant, imò esse incipiunt & desinunt, pro magni illius Actoris voluntate.

*Aurum
quia quasi
perpetuum
graciam.*

*Aurum
symbolum
æternitatis.*

re. Solum aurum à prologo ad Catastrophē expediat, *Aurum personam perpetuam susinet in scena mundi.* omnes actus perficit, in omnibus scenis currit, nunc Rex, nunc servus, nunc Medicus, miles, agricola, mercator, ut ipso Vertumno aut Protheo plures assumat formas & habitus. Omnes enim homines seu superioris seu inferioris ordinis hoc uno decorari cupiunt, hoc uno honorari, imò & sexus fœmineus hos sibi datum ad mundum & delitias arbitratur, & quis non sibi vendicat Aurum, ut proprium? Sexcenta sunt artificum genera, quæ id ex suis tenebrosis claustris eruunt, ab admixtis segregant, purificant, fundunt & elaborant. Plures, qui propter id lucrandum & obtinendum, insudant: Causa hæc una est; quia etsi à furibus & prædonibus auferri possit, tamen ab igne & aqua, carie, putredine, tineis & vermibus præservetur, ut tutissimum vitæ humanæ Balsamum & Viaticum, quod in parvo corpore multarum rerum censum contineat, tanquam alter Tydeus, de quo dicitur, quod parvus mole corporis, magnus virtute mentis extiterit. Si quis ab oriente in occidentem, vel à septentrione in meridiem, aut vice versa tendat, Comes itineris aureus numus aptissimus est; quia nec gravat portantem, sed lætitiâ potius afficit, *Aurum fœvus fidelissimus.* cum sese captivum pro Domino suo in exteris oris apud barbaros duci patiatur & detineri, ut Dominus liber per mundum migrare possit: qui eidem victum & amictum, equos, quadrigas, arma & gratiam apud cunctos quarit, sese pro pignore sistens creditoribus. Aurum solum non formidat hostes, quia intrepidum, licet ferè omnium insidias patiatur, invictumque permanet, licet vim sentiat. Ignis quidem illud liquefacit, at non destruit; aqua corrodit, at non consumit; Oceanus absorbet, sed in fundo suo abscondit & postrevomit. Hoc

*Aurum Cy-
gnus invul-
nerabilis.*

*In auro æ-
ternitatis
imago.*

*Æterna ci-
vitas com-
parata au-
ro.*

unum ridet omnes omnium conatus hostiles, estque veluti Cygnus invulnerabilis, à nullo, ne Hercule, subjugandus. Hæc est Aquila illa gemina Delphis (ubi Apollo ex auro solido aram, ex Cræsi illius ditissimi dono, mille laterum habuit) utrinque versus Ortum & Occasum ad terrenum orbem circumlineandum emissa, quæ eodem loci revertitur. Aurum solum, ut sapiens, quamlibet terram elegit pro patria, cum ubique bene se habeat, omnia sua secum portet, nec aliena appetat, ipsum ab aliis semper appetitum: In hoc uno æternitatis imago relucet, cum idem tanquam pulcherrimus ille Narcissus sese in fonte aquæ splendidæ contempletur, seipsum depereat amore & à seipso pereat perennis ut vivat. A quo enim liquefit, & omnia alia labascunt, nempe igne, nutritur solum, ut Salamandra, cum in igne creverit, ut Pyrausta, quod de sulfure ejus seu forma rubea intelligi debet: Cui sanctus Evangelista Johannes in Apocalypsi cap. 21. & 18. assimilari dicit Urbem sanctam, affirmans, eam fuisse aurum purum, & similem vitro puro: De quibus verbis Mathæus in Sarepta Conc. 15. Textus equidem Johannes, inquit, videtur non de communi auro, quod apud nos cognitum est, loqui, sed de novo & singulari quodam auri genere, quod supra præstinam suam nobilitatem & vim in novo mundo proprietates habiturum sit ad instar cristalli, nec tantum refulsurum, sicut lapis auri vel hyacinthus, qui tantum auri colorem habet, sed hic etiam ipsum aurum spissum ac defecatum fore & perspectibile. Hæc ille. Quæ similitudo ideo ab auro desumpta videtur, tum quia hujus forma abstracta à materiali parte instar vitri ruberrimi & pellucidi appareat, tum quia tota ejus compages quasi æternis vinculis ligata inter se cohæreat, ideoque æternæ civitatis, Hierusalem ideam repræsentet: A
stramine

stramine enim & stipulis, aliisve combustibilibus & facile perituris rebus allegoria desumpta alienissima fuisset, ubi de perpetuo duratura societate aut de cœlestibus sermo est, quæ nihil cum istis adfinitatis aut commercii, cum auro verò plurimum obtinent. Nam ut cœlum, quoad visibile, purum est absque maculis, rotundum in forma & motu, mutationi nulli ex elementis obnoxium, sic Aurum. Quicquid beatorum hominum cœli arcem & felicitatem possidet, illud sublunaria omnia, *ut vanitatem vanitatum & omnia vanitates*, despiciit, & ab illorum injuriis liberum evasit, etiam si gigantea manus superaddat Pelion Ossæ, & minas horridas crepet: Ita quicquid ex imperfectis metallis aut mixtis ad auri constantiam à natura magistra vel arte obstetrice provectum est, id manet in eo statu prospero, donec mundus ipse, quicquid contra fremant nugigeruli blaterones, quise cœlum digitis tangere posse imaginatur. Adhæc Magi illi seu sapientes viri, qui Regi Regū recēs in Bethlehem nato, Christo Salvatore nostro, Genethliaca obtulerunt dona inter cætera aurum elegerunt, utpote Regi ob æternitatis imaginem debitū. Ut enim palma & laurus dabatur antiquitus æterno temporalibus & mox morituris Regibus in symbolum certæ alicujus victoriæ, sic huic æterno Monarchæ, qui carnē humanam in tempore assumpsit, at in æternum non depositurus est, meritò datur Aurum, unum, perpetuum, tum ob humanam necessitatem, tum ob divinam omnipotentiam & affluentiam. Ne quid de auri ulu in Veteri Testamento adjiciamus, hoc constat, etsi sit & habeatur æternum aurum, ignibusque insuperabile, tamen à Moise, ex jussu divino, aureum vitulum

*Æterno
Regi au-
rum da-
tum in
symbolum.*

*Mosis arti-
ficium cum:
auro.*

Exod.

1. *Aurei
nodi filum
Elemento-
rum per
minima
mixtio.*

Exod. cap. 23.) combustum, ejusque pulverem aquæ inspersum populo Israëlítico propinatum fuisse, quod non absque miraculoso artificio sive divino sive chymico factum suspicamur, aliisque magis enodandum relinquimus. Causas verò hujus in auro perpetuitatis, quamvis ex ante dictis quilibet subintelligere queat, tamen hinc eas uberiores indigetabimus. Triplex omnino aurei nodi filum est, quo ille connectitur; Primum, Elementorū, terræ, aquæ, aëris & ignis illa proportionē & mixtionis subtilitate mira complexio & p minimos atomos mutua colligatio, ut terra absq; aëre & aqua absque igne, licet inimico aliàs infestissimo, manere nō possit, utq; ignis aër, aërē aquā, aqua terrā, quasi cathenatim jungat in rarefaciendo, & e contra terra aquam, aqua aërem, aër ignem copulet in condensando, ut fiat unum compositum, constans, perpetuum, licet Elementatum. Dum enim ignis externus stimulat aquam Mercurialem, ut subvolet in auras quemadmodum in vulgari Mercurio, metallis imperfectis, aliisque liquorosis substantiis contingit, detinetur à terra homogenea, cui ea aqua incorporata est, & per aëris intercessionem commendatur igni interno, ne ille admittat separationem aqueæ substantiæ à reliquo composito. Nam similia similibus conservantur & contraria contrariis tolluntur, ut habent Medicorum axiomata. Cum verò consuetudo fiat altera natura, & quæ consueta sunt, facile tolerantur, inueta minus, ut patet in Æthiopibus, qui Solis ardore inde à pueris exusti, nostræ ætatis intensum calorem quemcunque facillimè ferunt, qui fortè Germanis minus assuetis molestissimus sit, hinc aqua frigore continuo densata transit in cristallum vel terream substantiam pellucidam, & vice versa Mercurialis

lis aqua calore diutino exercita, absque evaporatione, calori affuescit & fit calida, permanente qualitate. Tigris tandem disciplinam agnoscit, & leones & ursi domantur tempore. Quidni Elementa quoque à contrario suo emolliantur, superentur & vincantur, dummodo violentia subitanea operationi absit? Hinc natura lente festinat in suis mutationibus naturalibus, donec Aquila Bufonem attollat, & bufo aquilam deprimat, hoc est, alterum ab altero inseparabiliter teneatur, & sulfur ex argento vivo generetur, identitate substantiæ Mercurialis manente. Secundum filum complexionis aureæ est in duplici jam dicta substantia Mercuriali, fixa & volatili, rubea & alba, matura & immatura; ex quibus si cruda alba & volatilis per se consideretur, invenitur, quod in eo aqua ita adhæreat terræ, & terra aquæ, quod terra cum aqua simul in aëra seu alembicum ascendat, quod est aliàs contra communem naturæ institutum. Ex animalibus, vegetabilibus & reliquis omnibus calore fit separatio, ut aqua absque terra ascendat, terra absque aqua in fundo residet. At in Mercurio omnia Elementa cum aqua volant, nempe in volatili, quemadmodum & in fundo quiescunt, nempe infixi. Quantum enim juris habet aër in terram, ut illam subvehat, tantum & terra habet in aërem, ut illum secum in fundo retineat; Quod contingit in altera auri parte, cocta, rubea, fixa. Hæ duæ substantiæ simpliciter & seorsim per se mixtæ denuo miscentur & una cum altera confunditur, sicut fixa, rubea & cocta albam, volatilem & crudam figat, fixet & concoquat. Quæ duplex mixtio in auro naturali facta efficit, ut ejus substantia sit indivisibilis, & prorsus quasi perpetua. Tertium aurei nodi vinculum est æquatio quatuor qualitatum.

2. Aurei
nodi si
Duplex
Mercuria-
lis substan-
tia, fixa &
volatilis
conjunctio.

3. Aurei
nodi vin-
culum: æ-
quatio
quatuor
qualita-
tum.

F Cum

Cum enim qualitates, ut accidentia, suis substantiis quæque adhæreant, nec ab iis separentur unquam, substantiæ verò sint inter se mixtæ omnimodè, hinc & qualitates in suis intensis gradibus sunt verè commixtæ sic, ut una aliâ ad mediocritatem reducat, & exactam temperiem exprimat, quæ dicitur æquatio quadrata qualitatum elementaliû, ut supra cap. 2. differuimus. In cæteris mixtis, excepto auro, non est ejusmodi æquatura in summis gradibus, & si sit quo ad qualitates, non tamen substantiæ sunt ita dupliciter per minima conjunctæ, ut terra potius cum aqua subvolare velit, quàm separari, agente igne, eamque rarefaciente. Hinc in temperatis vegetabilium vel animalium substantiis, manna, saccharo, aliisve hujusmodi facilis est separatio Elementorum seu partium compositi, ideoque hæc temperata à calore ventriculi humani mox vincuntur & segregantur, ut in cibis alimentosisque medicamentis contingit. Hoc triplici muro Castrum aureum circumdatum omnibus Elementorum hostibus insuperabile permanet, nisi quis veram clavem à Domino Castri acceperit diutina animi speculatione, exercitio manuum & labore Chymico. Hoc est omnibus Tempis Thesalicis, campis Elysiis & cornu copiarum longè ante ferendum, quippe quod terrestrium thesaurorum omnium gazophylacium existit. Hoc gazas Arabum, arenas Indorum & scrinia Ægyptiorum longè antecellit, imò Psyches illius (aurcolo decantatæ Apulejo) voluptatum illecebris referta Aula est, in qua Appetitiva animæ humanæ vis nunquam non degere exoptat. Verùm Aurum ita æternum putemus, ut secundum quid dictum, accipiamus. Ex fragilibus enim & caducis bonis, id est, in suis partibus firmius & constantius, quo ad amissionem.

*Castrum
aureum.*

*Aurum æ
ternum
putamus.*

nem verò ejus possessionis, cæteris omnibus par est, & inter Fortunæ dotes, quæ esse vel abesse possunt, numerandum, imò doctrina, virtute & ingenii donis adhuc longè fragilius: Unde ea consideratione habita, quod aurum faciliè amittatur naufragio, furto, vel aliis modis, Philosophi antiqui adhortati sunt inquilinos suos, ut filiis ea quærerent & relinquerent bona, quæ cum naufragio unà cum ipsis enatare, ac à furibus non comminui possent, intelligentes bonas literas, virtutes & scientiarum liberalium cultum. Verùm illi relativè & politicè aurum considerant, nos per se & physicè, quatenus est corpus naturale, mixtum ex quatuor elementis, ex terrestribus maximè solidū & incorruptibile. Unde ipsum non propriè dicendo, sit æternum, sed æternitatis imago visibilis, hominibus ante oculos posita, ut à corporeo ad incorporeum, à terreno ad coeleste, à propinquo ad remotum, à præsentī ad futurum cogitationes dirigat, quod quomodo fieri possit, in sequenti capitulo trademus.

CAP. VII.

Quod totus hic mundus apertus liber sit, docens rationales homines in genere, quod & qualis sit DEUS, quod hæc vita transitura, aliæque æternæ felicitatis expectanda sit, in quo Aurum, qui paginam esse negat, Elleboro indigeat.

SI cui hæc incredibilia & à longinquo petita videantur, tanquam ex musca elephantem facere aut ter-

ram cum cœlo miscere, sit nostri propositi, huic ego, si
 modò paululum me audiat, rationes dictorum amplio-
 res & iustificantes adduciturus sum. Antonius quidam
 Eremita cum in solitariis locis vivens indies magis de-
 votus & doctus evaderet, interrogatus, unde tantam
 doctrinæ libertatem hauriret, cum absque libris esset,
 respondit: Hic totus mundus, quàm late patet, mihi de
 DEO, ejusque operibus apertus liber est, in quo sene-
 scens studeo & studens doctrinis novis atque novis refi-
 cior & erudior. Hoc nobis in mundo, non in Eremito, vi-
 ventibus æquè dictum & ratum sit, quod tota hæc orbis
 machina, quæ à munditie Mundus Latinis, & ab ornatu
 réquæ Græcis dicitur, nil nisi codex sit multarum pagi-
 narum, in quibus, quo quis magis studeat, eò doctior e-
 vadat. Incipiamus redire ad elementa literarum prima,
 non ut cum sene Plautino ternas A, M, O, discamus, sed
 quaternas D, E, U, M, agnoscamus. Primum hujus
 magni voluminis folium est cœlum Empyræum, ipsius
 Dôminorum DOMINI & Deorum DEI OPT. MAX.
 æternum domicilium, quoad humana mens imaginari
 potest, Angelorum & beatorum omnium sedes, mansio
 & requies, quò omnes, velut ad portum nautæ, aspira-
 mus. Hoc primum ut est in consideratione nostra, sic ul-
 timum in possessione. Post, Primum Mobile est cum
 octo sphaeris stellarum, unâ cum superiori fixarum, reli-
 quis errantium. Utrumque in auro, veluti in speculo a-
 nima advertimus: nempe illud in parte immobili, fixâ, ru-
 bel, quæstâ & FORMA auti, quæ proprium ejus sulfur
 est & ætheris originis, quia Solis cœlestis proles & effe-
 ctus sit. Hoc, utpote si stemanovem orbium in mobili-
 bus, velut illud & alibi auri partibus representatur, sci-
 licet Mercurialibus, quæ intelligenti sufficiunt. Secun-
 da.

*Planities
 orbis qua-
 lis.*

*1. Folium
 scilicet
 mundani.*

*Aurum
 speculum
 mundi.*

da pagina, quatuor elementa, quatenus talia comple-
ctitur, hoc est, regiones ignis, aëris, aquæ & terræ. Hæc,
quomodo in auro sint efficacia & manifesta, in præce-
dentibus satis dictum est. In Globo terreno innumeræ
paginæ hujus magni libri patent, quas omnes recensere
aut evolvere, non est hujus angustiae tam loci, quam
temporis. Ediderunt de singulis alii sua volumina, qui-
bus supervacaneum esset, quid adjicere. Inter ea verò,
quæ ex terra effodiuntur, vel ex fluviiis colliguntur, cum
aurum sit præstantissimum, ideo in hoc mundano codi-
ce non negligendum, sed altius considerandum est. Si
quidam in apicularum speculatione sola consenuit, at-
que inde DEI providentiam & omnipotentiam aucu-
patus est, quid nos non faciamus in auro: quod licet par-
tes non habeat organicas, nec motus aut operationes
visibiles, tamen cum inter bona fortunæ optimum sit, &
non, nisi longissimo temporis intervallo à natura produ-
catur, merito quoque inde DEI præsentiam attestari li-
ceat: si rectè Poëta cecinit;

Præsentemq; refert una vel herba Deum.

Annon idem de hoc preciosissimo DEI dono prædi-
candum est? Mutum quidem aurum est, quoad sonum
aut vocem, nihilominus tacito quodam effectu suæ ef-
ficientiæ clamat, & de DEO testimonium ubique perhi-
bet. Si in tricolori viola, quæ herba Trinitatis vulgo di-
citur, ob colorem trinum, æterna TRINITAS & MA-
JESTAS Divina exprimi putatur, in subjecto adeo vili &
quolibet vento vel æstu perituro, quidni eadem potius
in auro (quod non à vento, sed nec ardentissimis ignibus
aut stygiis aquis consumitur) tanquam divino quodam
speculo, repræsentetur? Nam, ut DEUS unus in essen-
tia, at Trinus in personis est, nec propter personarum

2 Pagina
libri mun-
di.

Aurum
magni libri
magni pa-
gini.

Aurum
sua essen-
tia expri-
mit Tri-
nitatem.

ternarium numerum tres sunt Dii, nec propter essentia unitatem Una saltem persona est, sic in auro una est substantia homogenea, Mercurialis & inseparabilis, in qua tamen substantia sulfurea & rubea per se consideratur, & alba per se; quia rubea ab alba præcessit, tanquam à patre filius, nihilominus quia punctum illud Physicum rubea & fixa substantia fixavit albam, atque hinc fecit eam æquatam & auream, inde in auro facta à natura neutrum illorum fuit prius & posterius, sed unum ad alterum relativè respicit. Cum verò hæc duæ substantiæ sint unitæ & colligatæ mutuo, hoc earum vinculum, quod in essentia non differt à colligandis, est tertium in hac trina unione. Hæc intellectui dicta nisi sufficiunt; En sensui oculorum eadem manifestemus. In Amausis seu vitris rubeo vel alio colore tinctis tres sunt substantiæ in unitate inseparabiles; primò cristallinum vitrum, secundo color rubeus vitrificatus; quæ duo dum confunduntur, tertium intervenit, quo uniuntur. Videmus enim in ejusmodi vitro rubeo, quo decoratur aurum ab aurifabris, tria distincta, colorem tingentem, substantiam tinctam & sustententem, & substantiam, per quam pellucet & apparet, quæ si unum dixeris, non falleris. Quod tingit enim tinctum est, & quod sustinet, sustinetur, eaque singula pellucet. Idem alii per laternam ex cornu transparentem declarant, in qua id, quod sustinet lumen, unum est; ipsum lumen, quod sustinetur alterum; tertium, cornu, per quod lumen transmittitur: sed hæc tres substantiæ cum non sint unitæ, crasso modo saltem rem exprimunt, ut eò melius intelligatur: In auro omnia sunt unum, atque illud unum tripliciter consideratur vel ut substantia terrea, quæ in fundo manet, & tanquam ossa in homine, alia sustinet; vel ut substantia aquea

Isaac lib. 2.
cap. 93.

Isaac lib. 2.
cap. 90.

In auro omnia sunt unum.

aquea & aërea, quæ suâ naturâ in altum subvolat, sed à terrea detinetur, ne possit, estque veluti caro & humores in homine; vel ut substantia ignea, quæ rubea est proprie & cæteris duabus profundissime unita, eas permeans & maturans, estque velut spiritus vitalis & animalis, calidumque nativum in humano corpore. Imò ipsum aurum hominis partes, tanquam Microcosmi idea, optime exprimit, tam animam, quam corpus; quarum una immortalis, altera ex corruptibilibus elementis condita est, mirabili modo inter se junctæ, ita ut ab anima, tanquam causâ primariâ seu Endelechiâ, ut Aristoteles vocat, omnes motus & Physici & vocales procedant. Et quod omnium maximum, in auri compositione, resurrectionis humanorum corporum, animæque in ea remittendæ imago apparet manifestissime. Mille enim testimoniis illorum, qui viderunt, adfuerunt, fecerunt, constat, formam quasi animam auream, undecunque habitam seu elicitam, seu artificio naturæ productam, immissam in argentum vivum vulgi, id in compositum aureum, auro naturali in omnibus correspondens & æquale, provexisse, mutasse vel perfecisse. Quæ autem vera sunt, ut nulli nisi cæco vel ignaro vel invidio neganda, animæ humanæ à corpore separata, inque id iterum novissimo iudicii die immittendæ, præsentissimam figuram referunt. Quicunque verò hisce toties visis, auditis & factis contradicere audeant, quod illis ex libertate Philosophica & opinionum varietate licet, iidem, nisi pudore & metu pœnæ coercerentur, facilius, ut olim Saducæi & etiamnum Epicuræi, resurrectioni nostrorum corporum post hanc vitam futuræ se se opponerent; quippe cujus Scriptura sola, licet mirabilis & exemplis probata, extet, nulla autem nostri avi

expe-

Aurum hominis partes exprimit.

Aurum imaginem resurrectionis corporum præbet.

experientia: quod dictum nolim, quasi ideò sit incertior, quia antiquis innitatur testimoniis & fide Christiana solummodo percipiatur, sed quia increduli ad sensus, palpabile & præsens objectum testium vivorum, multò magis ad intellectum, non palpabile & futurum, testium defunctorum, præsupponantur. Hujus temporalis vitæ transitorie rationem qui petit, ratione destituitur, dum in omnibus individuis ut initium sit terminū animadvertit, nec ullus hominum ab æterno fuerit, nec in æternum, prout nunc, vivet, sed unus post alium advenit & discedit, tanquam personæ in comœdia. Æternæ verò & futuræ felicitatis verissima testimonia in sacris literis prostant; unde tanquam ex fontibus Israël, illa unicè petenda sunt; Quæ hic dicuntur, ex Naturæ libro adducuntur, nec ideo contemnenda, quòd à nobis, quasi primis, in medium proferantur, cum sint ipsa DEI Opt. Max. magnalia, æquè ut animalia aut vegetabilia, in quibus resurrectionis corporum quædam imago adumbratur, exempli gratia in somno, quo animal quodcumq; sepultum jacet, privatum sensu & motu, donec evigilet; in hirundinibus, ranis, & ejusmodi aliis, quæ hieme in aquis, veluti mortuæ delitescunt, vere novo vitam resumunt, ne quid de muscis aliisve insectis dicam, quæ suffocata in oleo vel aqua, cinere conpersæ dicuntur reviviscere. Si verò quis hæc symbola naturalia inesse, neget auro, illi Carneadis remedium, nasciturtium, quo cerebrum à mucosa superfluitate expurget, & ut lolio abstineat, tam vili tritico, indicimus & optamus. Frustra enim noctua increpat Solis radios & sus amaricinum; cum hæc rostrum suum oleo mancipatum, illa oculos tenebris, detestari & corrigere deberet. Siccine ais (Erasti umbra) essentiam Ellebori non posse extrahi,

trahi, cum tamen appareat à nostri seculi scriptoribus
sit emunctæ naris eam felicissimè extractam & novis
quibusdam Medicis propinatam esse, cum risu omnium
facetissimo?

CAP. VIII.

*Tertiò auri præcellentiam peti ab internis & reconditis
in eo Virtutibus medicinalibus, quibus Cordi hu-
mano confortando inprimis appropriatur.*

THEORETICAS auri proprietates, seu quæ in solam
contemplationem humanæ mentis veniunt, jam
produximus, restant Practicæ, hoc est, quæ in usum a-
ctionemque cadunt, percurrendæ, idèò internæ & re-
conditæ dictæ, quia non à quovis, oculo aut intellectu
capiantur absque præcedente administratione & usu:
Ut enim gladius in sua vagina absconditus manens nul-
lam aut exiguam sui utilitatem ostendit, sic & aurum so-
lidum & compactum existens, virtutes, quas intus tegit,
nulli obvias reddit, nisi moveatur arte & manibus hu-
manis. Quis Uniones admiratus fuisset unquam, nisi ex
suis conchis extractos vidisset? Illi itaque, qui de auri
virtutibus in medicina quid asserunt aut negant, utpote
non expertis, uti cæci de coloribus judicant. Sunt, qui
auro omnem vim medicinalem detrahunt, quia vident
alios, quos errasse nesciunt, ita fecisse: Sunt, qui eidem
incredibilia ascribant ex aliorum quoq; traditione. At
neutris nos assentiri possumus, cum in extremis versen-
tur lineis, à quibus facilè est præcipitari in errores absur-
dissimos. Medium tenuisse, ut tutius, sic veritati propin-

G

quius

*Aurum
materia
medica-
menti opti-
mi.*

quius est.. Dicimus ergo Aurum non quidem esse omnium defectuum & superfluum in corpore humano remedium, sed tamen esse materiam, in qua optimum Medicamentum, tanquam nucleus in sua testa, conclusum delitescat; quod uni, ei que præcipuo corporis nostri visceri **COR DI** conveniat. vel ex proprietate occulta, ut quidam ex Medicis loquuntur, vel aperta temperie, quæ in eo summa & æquata reperitur. Quod si hæc aliquid adeo absurda videatur, ut frontem caperet, Rhinocerotem fingat, instar Ciconiæ crepet, tanquam de essentia Hellebori extracta quid gustasset, nos Aurum illi hoc potabile pro Bezoardico offeremus, hoc est, solidis rationibus probabimus, esse in auro naturali virtutes medicinales excellentissimas reconditas, imò longè majores, quàm in ullo vegetabilium, idque ad unius creatoris laudem & proximi utilitatem. Si quis multorum abusus circa aurum in medicina & aliis respiciat, eosque detestetur, ut merito, atque ideò verum usum una improbare velit, musæam judicio non superat nec hirundinem aut murem docilitate. Illos proscribimus, hos laudamus; illos indignos non solum Medicis, sed quoque honestis aliis quibuscunque, hos dignissimos pronunciamus, quod in initio præmonitum docuit. Dioscorides equidem, qui singula vegetabilia & ex terris effossa, nec non alia, ad humanam medicinam usurpata, diligentissimè, ut fateor, tractat & evolvit, nullam mentionem auri, ejusve virtutum medicinalium fecit; quod si quos movit inter cætera, quasi auro nil virium ejusmodi insit, illi falluntur sua imaginatione. Multa enim Dioscorides aut volens præterit, aut ignorans non percepit, aut nunquam vidit vel audivit. Aurum quidem optimè noverat, quoad usum externum, quoad

*Dioscorides
ex præte-
rit aurum.*

inter-

internum, non item. Et si integrum sciverit propinatum in aegritudinibus, non tamen istæ vires in eo inventæ aut animadversæ, quæ admirandæ forent, cum præsertim experimentum repeti non posset sapius in tanta auri caritate. Respondemus itaque Dioscoridem excusatum esse, cur nihil de auri corpulenti, adeò cari, remediis tradiderit, cum ut vanissimus & damni cujusdam author coargui posset, si effectus non responderent semper experimento. Deinde, quia clausum auri compositum invenit, cujus proprium sit potius pati, quàm agere, omnibus qualitatibus æquatis in substantiis tum firmiter connexis & mistis. At Dioscoridi Galenum, Avicennam & multos alios classici Medicos opponemus, qui nisi auro efficaciam medicinale inesse judicassent, vel ratione vel experientia edocti, non illud in tot compositione immisissent etiam in sua corpulentia & clausura, nisi hoc modo hominibus divitibus imponere, aut pauperes pecuniis emungere fortè vellent, quod ne utique est credibile de tantæ authoritatis viris, quos nostri seculi Medici volentes sequuntur, debere statui & præsupponi. Aurum enim ingreditur antidotos, Lætitiæ Galeni dictam, Diamoscum, Diambram, Auream Alexandrinam, Alchermes, è rosis, è lapide radiante, & alia medicamenta nunc in officinis unitatissima. Quid ad hæc illi, qui auro nullam vim, Elleboro æqualem aut conferendam ascribunt? Antacent, aut Præceptores suos Ellebori essentiâ extractâ pro didactro excipiunt? Erasus, Germaniæ nostræ Medicus doctissimus, ut fatear, improbavit ex metallis remedia, præsertim ex auro. At idem tamen lapides non rejecit è medicamento- rum classè, cum de fabuloso (non Philosophico, cui contrarius) integrum tractatum ediderit & re ipsa appro-

*Galeno &
Avicenna
auri usum
medicina
probatum.*

bārit lapidum virtutes, dum modò vel illi vel hæ sint factis cognitæ: Si itaque alium lapidem, vel etiam vires auri in medicina agnovisset, absque dubio illis neutiquam contradixisset. Quod verò non cognitis contradixerit, an ideò, quod docti viri est, fecerit, judicent alii. Multa sunt & esse possunt, quæ nec Erasius, nec tu, nec ego, esse fortè credimus, at nostra incredulitate non expugnatur, ut esse desinant. Sed audiamus Erasii sequacium rationes: Metallorum, inquiunt, præsertim auri & argenti

ad: occurrunt
corum ob-
jectiones.

” tinctura à natura nostra maximè alienæ sunt, quia venenatam
” qualitatem, natura nostra inimicam continent; mordent enim
” & arrodunt. Illa autem, quæ corpus nostrum nutriunt, calidum
” nativum fervent, humidum radicale conservant, natura nostræ
” similima totâ substantiâ, potentiâ saltem esse debent, ut in sub-
” stantiam nostri corporis transmutari commode possint. Similia
” enim similibus aluntur & conservantur: Calida enim calidum
” in conservatione, in curatione autem contrarium postulat. Nam
” ex quibus constat, ex iis quoque propter similitudinem, quæ
” debet esse materia, sustentamur. Debent igitur esse calida & hu-
” mida proportionati, quod in his consistat vita: non enim quod-
” vis cuiusvis, sed determinatè est amicum, aliàs ex quolibet fieret
” quodlibet, quod omni Philosophia rationali contrariū. Quis ne-
” scit, aliis partes nervosas, aliis carnosas, aliis cutaneas ali & con-
” servari? Metalla verò, quia à natura nostra diffita sunt, tū quod
” elementis proxima & paucissimis, ut optimè probat Erasius,
” composita multionibus; Corpus autem nostrum ex maximè mistis,
” tum quod sicca durag, sint, adeò ut corpori nostro neque nutri-
” tione, neque conservatione, neque restauratione congrua esse
” possint. Imò cum nec humectari, emolliriq, ullaratione aut arte,
” ad medio naturæ nostræ non inimico possint, quomodo, quæso,
” natura contraria & non inimica erunt? Quæ ratione, inquam,
” facit & coarctet in optimum naturæ succum aut sanguinem
purissi-

puriſſimum, ex quo ſpiritus omnes facultates quoque & viſcera “
præcipua, præter nutritionem, robur acquirunt quomodo muta- “
buntur, &c. His, ut veritati militantes, reſpõſum æquiſſi- “
 mum opponamus, proteſtamur nos, nebulones peſſi-
 mos, qui quid pro quo, vitriolum, antimonium & ejus-
 modi non vera nec proficua medicamenta pro vero Au-
 ro potabili proclamant, vendunt, aliſque obtrudunt,
 vel ſcriptis ebuccinantur, deteſtari, omnium proborum
 commercio & honore indignos pronunciare & aſſere-
 re, tum quia falſa dicunt, ſcribunt & faciunt ipſi, tum
 quia alios emungunt bonis, raptorum inſtar, & multo-
 rum damnorum & errorum cauſæ ſint. Verùm ſi ante-
 dictus author, cujus innominati verba recitavi, bonum
 cum malo, legitimum cum illegitimo, uſum cum abuſu,
 confundat, jam non audiendus, imò reſutandus eſt, ne
 Eraſti errores erraſſe, veritatemque oppugnâſſe fruſtrâ
 ſuis chartis videatur. Propoſitio noſtra eſt in hoc capite,
 ut patet, de auri viribus medicinalibus occultis, quæ
 quomodo auro aſcribi poſſint, ſi quærat? Ego vicif-
 ſim quæro; Quidni auro? Cur non auro magis, quam
 ulli ex vegetabilibus? De cibis hic non loquimur aut
 potulentis, quomodo aurum devorari aut potari de-
 beat, ut in ſuccum & ſanguinem transferatur, quemad-
 modum cibi, olera, carnes, vinum, & ejusmodi. Hoc e-
 nim eſſet ſtulti imaginari: Medicinales virtutes auri,
 non alimentales, & aurum medicinam fieri poſſe, non
 alimentum corpori humano, demonſtramus. Omnia
 itaque ante relata contraria nobis ſcopum propoſitum
 non attingunt, imò longiſſime inde aberrant. Nemo, ut
 opinor, negabit in eſſe vino optimo Rhenano vires me-
 dicinales, etiam ſi pro alimento liquido uſurpetur, ſepa-
 ratis nempe aquoſis partibus à puro ſpiritu, qui non im-

perum...

*Miſochymia
 cui reſu-
 tandum.*

plius est alimentofus, sed potius medicamentofus, sicca & calidæ facultatis, quamvis actu sit humidus instar aquæ puræ, atque inde frigidus (quæ qualitas propria est aquæ) existimari possit. Hic spiritus, in vino uvisque latens, est potissima ejus forma & efficacia, quâ separatâ, aqueum quid remanet, materiæ vicem obtinens. At unde hæc forma introducitur in uvas, quæ ab initio gemmatæ apparentes ne minimum de illo spiritu, quoad sensum habuerunt? Deinde verò cum racemi grandiores facti, sed adhuc immaturi sunt austerique, propinquam potentiam hunc spiritum mox aucupandi acquirunt. Unde igitur hunc inspiratum calorem obtinent? An ex nihilo aut casu? Neutiquam. Ex Sole ejusque radiis, qui successu temporis emittuntur in uvas crudas, easque maturant calefaciendo & virtutem formalem immittendo. Ad eundem modum in argento vivo, vel in minera, ex qua fit aurum per naturam ab initio non fuit vis auri calida, sicca, humida, frigida & humida absque æquatione. Postea verò cum calor Solis vel subterraneus, ejus vicarius ex reflexione, per mille fortè annos inciperet agere in hanc mineram vel argentum vivum, produxit formam auri æquatam; quæ quomodo medicinalis non sit, haud video. Ratio enim & experientia, duo illa optima Medicinæ aliarumque artium criteria, unanimi consensu hoc evincunt, & auctoritates innumerorū testium attestantur. Cum humana curiositas partim, partim necessitas in medicinam adhibuerit & utiliter ministrari probaverit omnia undecunque petita simplicia naturalia, non solum vegetabilia, sed & animalium partes, rejecta, stercorea, imò venenosa, serpentes, viperas, aconitum pardalianches & hujusmodi infinita alia, etiam ab ipso homine desumpta, ut
aureum

*Aurum
unde habet
virtutem
medicinali-
tem.*

*Omnia
cum sunt
medica-
menta,
quidni au-
rum.*

aureum Galeni emplastrum (non ex auro, sed stercore humano factum; aureum dictum, quia centenis aureis recompensatum. Galeno dicatur) cranium, mumiam, sanguinem, (& quid non?) ipsam cicutam, opium, hyoscyamum & sexcenta alia, quæ etiam the ri acis, Mithri datio & magnis compositionibus induntur cum totius mundi applausu, quare solum aurum à Deo aut natura neglectum foret aut minus dotatum, ut posset aut deberet pro medicina usurpari? Si respondent, ipsum non posse digereri calore humano. Hic victus jaceo: at facile resurgam, ipsosque adversarios posternam suis propriis armis, nisi mihi demonstraverint, quomodo omnia jam dicta à calore humano evincantur & digerantur. Imò contrarium illis prorsus obstrepo, nempe, quòd si à calore humano quid digeratur, non esse medicamentum, sed alimentum, Lactuca, lac, ova & ejusmodi digeruntur facillè, hinc pro cibis, non medicamentis, nisi fortè aliquando medicamentosis dantur. Idem de aliis oleribus, ut acetosa, beta, brassica, borragine, &c. nec non de vini & potus varii generibus statui potest, ea nunc alimentorum, nunc medicamentorum vicem obtinere. At de juniperi baccis, elleboro, cicuta, napello & hujus farinæ aliis idem dici non potest, quod humano ventriculo pro cibis esse queant, quamvis turdus, sturnus, boves, mures montani iisdem nutriantur & pinguescant, ut ab experientia constat. Humanæ naturæ non solum opium, si dosin excedat, sed etiam crocus, optimum aliàs cordiale medicamentum & condimentum ciborum, nec non manna, inter benedicta lenitiva celebrata, si hujus libra una aut plures, illorum drachmæ totidem assumantur, extremæ noxiæ fuisse leguntur. Unde *Optima ab-
usu pessima:* videmus etiam optima, ab usu pessima evadere posse, & pessima.

*Aurum
veneni ex-
pers, ejus
antidotum
est.*

*Obiectio a-
da.*

Responsio.

pestimaviciſſim bono uſu optima, ut in theriaca Andromachi patet, quæ optima eſt, ſi bene adminiſtretur, & quantitate decenti, alias peſſima & noxia; & e contra viperæ, alias peſſima veneno, præparatione in theriacam promovetur. Nulla itaque eſt ratio, cur aurum dicatur, non poſſe digeri, quia nec debeat digeri; quod venenofam qualitatem habeat adjunctam, manifeſtè falſum eſt, & ſi haberet, æquè tolli poſſet, ut in venenatis jam dictis: cum contra, cordi confortando ſubveniat & contra venena ſuppetias ferat, non ut venenum propulſans aliud (uti ariſenicum exterius cordi ad motum pro amuleto contra peſtem præſtare dicunt) ſed Alexipharmacum unicum & proprium cordiale, à Deo datum à natura productum, & a Sole cœleſti inſpiratū. Aliqui inſerunt aurū abſq; fumis ariſenicalibus in terræ viſceribus, nō produci, & in auri minera ſæpe eſſe venenofas qualitates adjunctas, atq; ideo nō eſſe expers venenofitatis, quomodocunque præparetur aut uſurpetur. O Medici mediam pertundite venam, ubi hellebori vix centum plauſtra tantæ infantiæ ſufficiant, ut uno ictu omnis ſcaturigo ejus erumpat. Quando aurum dicimus, aurum intelligimus, quando raſtrum, raſtrum, non allia pro capis, aut pepones pro cucumeribus accipientes. At iſtis Criticis pro virgula cenſoria raſtrum, pro cerebro cæpa, pro corde pepo occurrit. Quando de homine fermo eſt, non de ſecundinis, unna, ſtercore & ſanguine menſtuo, inter quæ crevit in utero materno, accipiendus eſt. Ab illis enim ab obſtetrice & matre, dum infans eſſet recens editus, ſatis purgatus fuit, ſic aurum, ſi creviſſet inter tales fumos ſub terræ viſceribus, ut ſæpè contingit, an non ab illis, antequam Aurum merum & purum dici poſſit, per tot examina ignium & aquarum quaſi februatum & luſtratum

lustratum, exquisitissimè liberatum est. De metallis imperfectis quibusdam hæc fortè dici queant, at ne utique de perfectis, quæ sunt ideo perfecta dicta, quia ab his fumis & substantiis corrodentibus per naturam sint expurgata, per artem quoque segregata, quæ ideo incorruptibilia habentur, quia nihil facum corruptentium talium in se habeant. Idem itaque dicunt illi bis pueri, cum aurum perfectissimum metallum hac labe imperfectionis polluant, tanquam demonstrandum sibi sumerent triangulum absque tribus angulis, aut circulum perfectum non rotundum. Eant igitur nugatores ad Utopienses malè feriatos, ibique suam caninam exerceant facundiam, quamdiu velint. De experientia & autoritate alibi satis dictum est, tum à nobis, tum ab aliis. Quocirca ad rationes descendemus magis conspicuas.

CAP. IX.

Qua ratione Aurum adeò Ventriculo indigestibile, Cordi spirituum vitalium officinæ succurrat, tactu & actu frigidum, eidem calorem suppeditet, & virtutem medicinalem instillet, contra adversantium opiniones.

QUAMPLURIMI ex vulgo hanc nostram de auro disquisitionem videntes, eam prorsus inutilem arbitrantur, tanquam nemo hæc ignorarit, antequam Theognis nasceretur, putantes, si modò auri copiam
H habeant

habeant, se optimè ejus vires in emendo, pomposè se ostentando aut luxuriando, re ipsa demonstraturos: Quibus, nescio an plus sit ingenii vel prudentiæ, quàm mulis, qui herbas & avenam optimè noverunt ad suos usus communes transferre depascendo, at quæ utilitas illarum in medicina vel hominum operibus aliis existat, planè ignorant. Bos æquè castellum aliquod videt, ut veteranus miles, at ille oculis colorem externum solummodo, hic intellectu discernens, cujus sit figuræ & munitionis. Ille actu reflexu destituitur, hic utitur. Ille in præsentī saltem ejus imaginem sentit, hic quoque longo tempore post: Imò tanta differentia inter visum utriusque quanta inter somnium dormientis & actiones vigilantis. Bobus & mulis itaque ad sua pascua demissis, nos auri virtutes interiores alacriori animo rimabimur, non minus lætabundi jucundâ illâ & libero homine dignissima speculatione, quàm servi illi avaritiæ vel luxuriæ, qui ideo aurum in oculis & mente gestant, quia quantum ejus habeant, tantum apud alios auctoritatis, juris, gratiæ, favoris, obsequii, eruditionis & estimationis consequantur, licet revera sint stolidi, elingues, hoc est, (ut Stratonicus de quodam) *nulli, mali, magni, pisces*: Verum audio eosdem instare adversarios, qui verentur, ne cælum ruat, aut Elephantos cum potu absorbeant, se non habere strutiocameli ventriculos, quasi aurum possint digerere, ut ille ferrum. Fateor, tales plerumque esse delicatulos, qui nec manum nec mentem multum fatigârint laboribus, studiis & curis, ideoque teneræ concoctionis haberi, quibus cavendum imprimis, ne aurum crudum vel indigestibile devorent, & sic in obstructions ab auro factas, morbum priori deteriorem, incidant. His ut satisfaciamus & omnibus

*Instantia
adversario-
rum.*

mnibus aliis, sententiam nostram clarius proferre hac de re constituimus.

Physicorum ex Aristotele dictum est, quod sol ^{Refutatio eorundem.} & homo generent hominem, hoc est, quod sol infundat semini humano vim illam generativam & vivificam, nec non calidum nativum, unde generetur homo; quod absque dubio verum esset, si anima per semen generantis in genitum traducatur, si verò coelitus immittatur, ut verissimum est, ininimè. Quomocunque sit, ^{Cur aurum cordi humani conveniat.} quod Sol, coeli quasi cor, cum corde humano maximam sympathiam habeat, non absque ratione credibile est. Ut enim ille calorem & lucem stellis coeli, sic hoc membrum & visceribus corporis humani calorem & spiritus vitales suppeditat. Adhuc, Solè coeli, quasi imaginè & idolum sui in terra produxisse, Aurum, negari non potest. Non movemur nudis vocabulis, quod Chymici aurum solem vocent, sed ipsius rei proprietatibus, quæ sunt; Quod Aurum metallorum purissimum & clarissimum, nec non magis maturum existat (ut cap. 5. & 6. dictum) quodque in illis locis potissimum inveniatur, ubi major vis & calor solis regnet, ut in India, Arabia, ubi obrizum & purum naturale inventum est, & adhuc invenitur. In aliis locis, quò magis ad septentrionem recedant, eò aurum in ortu suo primo plus imperfectorum metallorum adjunctum habet, quæ si per aquas separatorias & cineritium, aliæque examina inde separentur, massa probata plus quidem amittit imperfectæ substantiæ, at non minus perfectum aurum est, quàm Indicum & Arabicum: Ut patet de Hispanico, Ungarico, Germanico, aliòve, quod illi æquatur per sufficiens purgamentum & examen. Aurum itaque naturale Solis est filius, & ^{Aurum Solis filius} verus ille Ætæa, qui vellus aureum Jasoni seu Medico

(qui est Jason) exposuit in luo Martis. Quod si ita est, filius de patris natura plurimum obtinet, & sic calorem innatum solarem in suis visceribus abscondit. Ore vul- tuque patrem referens soboles, plerumque ejusdem mores, hoc est, vitia vel virtutes imitatur. At Aurum colorem rubeum solis ostendit, nec non puritatem & lucem; ut argentum lunæ albedinem & nitorem. Quod si ea herbarum genera Heliotropia seu Solisequia rectè vocemus, quæ nocte flosculos suos languidulos claudunt, de die ad solis orientis calorem & motum aperiunt & circumvertunt, ut in flore solis & intybis seu cichoreis quotidie videmus, quidni aurum verissimum Heliotropium existimemus, quod ad orientem & meridionalem solem saltem obvertitur seu generatur, calore gaudet, nec igne corrumpitur. Ut enim lateres & vitra in igne ardentissimo cocta & facta, post omnem violentiam ignis facile perferunt, sic aurum à solis æstu satis maturatum non pertimescit alienum quemcunque calorem. Ergo si aurum plurimum virtutis de sole impetravit, non mirum est, si cordi unicè approprietur.

Aurum heliotropium.

Alia causa est, cur cor resistatur auro occultior. Amphitane gemma aurum trahere traditur, ut magnes ferrum Plin. lib. 37. c. 10. Res mira at varia.

Quod si dicamus, hominis appetitum potius aurum desiderare cæco quodam raptu, quàm alia mundi bona, & Corejus, tanquam magnes ferrum, illud appetat, propter medicinalem virtutem, non paradoxon absurdum id videri debeat illi, qui rei circumstantias penitus consideret. Albertus Magnus dentibus & craneis humanis aurificam vim ascribit, quia suis temporibus in futuris & dentium cavitatibus mortuorum, aurum sæpe inventum refert. At de his fides sit penes lectorem. De ardearum tibiis verè narratur, quod in aquis retentæ alligant pisces, quos illæ absque labore captant & devorant. Sic Panthæra belua suavitæ suæ pellis feras ad se attrahit

attrahit, quas venatur in prædam. Quid jam de scæpia, hyæna, chamæleonte & pastinaca marina, quæ simili astutia utuntur, dicemus? An Creator omnipotens cordi humano illâ potentiam infudit, ut aurû appetat, ejusq; virtutem medicinalem ad se trahat in languoribus, ut pinguedo vel medulla ardæ pisciculos? De gallinæ ossibus tradunt, quod cineritio admista aurum ex naturæ proprietate absorbeant, & in se sugant, an fortè ejusmodi quid cor humanum efficit? Nihil hic affirmavero, ne nimis absurdus videar, suam cuilibet censuram relinquens. Sed ad rem. Aurum actu frigidum tangimus, ponderosum, durum & terreum animadvertimus; quæ ratione, cum aqua & terra abundet, atque ita frigidis & siccis qualitatibus excellat, alienum à veritate videtur, illud cordi, visceri calidissimo, quod calido & humido sanguine purissimo nutritur, confortatur, & vires suscipit, nec non spiritus tenuissimos generat, vitæ instrumenta & motus, similitudine totius substantiæ vel proprietate occulta vel manifesta convenire; cum frigida & sicca morti, calida & humida vitæ propinquiora sint, & magis amica. Ad quæ ex ante dictis respondemus, aurum habere multum materiæ seu elementorum graviorum, si ad pondus respiciamus, & parum levium, at si ad qualitatem & formam, tum tantum est caliditatis, quantum frigiditatis, & tantum humiditatis, quantum siccitatis in eo. Hinc cum materia sit palpabilis, nō autē forma, ideo aurû actu magis frigidū sentitur, quàm calidū, gravissimum potius, quàm leve: quemadmodum similiter spiritus vini actu frigidus est & humidus, licet potentiâ calidus & siccus; imò ipsa aqua fortis & regia, piper, zinziber, euphorbium, pulvis pyrius, & similia potentiâ proximâ calidissima, actu frigida reperiuntur.

Aurum actu frigidum.
Objectio.

Responsio.

*Aurum
passivum
& activum
magis
quando,*

Nihil itaque infert, quod de frigiditate auri objicitur externâ, cum interius sit æquatum, & si tractetur, ut debet, fiat calidum & humidum, cordique amicissimum. Hinc concludimus, quod aurum manens in sua corpulentia clausum, æquatum in qualitatibus, magis passivum, quàm activum, nihilominus radium quendam virtutis ad cor transmittat, licet valdè tenuem; Unde Medici nostræ ætatis vel extinctione auri in certis liquoribus, vel pulverisatione ejusdem in confectionibus hanc vim aucupari conantur; qua spe non omnino falluntur. At si aurum reddatur absque corrosivis ullis, sive aquis sive pulveribus magis activum & spirituale, aliter se res habet. Tum enim longè prædominantur substantiæ & qualitates simul calidæ & humidæ, quæ est propriè forma auri abstracta non omnimodè, sed hærens in subjecto, tanquam fomite; Ut spiritus vini substantia calida & sicca in humido hospitatur, unde & miscibilis est cum omni humido, non pingui: Nam forma illa per se est calida & sicca, cum verò cum subjecto suo humido & frigido, ceu fomite complexa manet, sit humida ratione subjecti, & est calida, ratione formæ, ita ut pristina formæ siccitas per materiæ humiditatem superetur, & materiæ frigiditas per formæ caliditatem superetur.

CAP. X.

De Auro æquato, quomodo agat in non æquata viscera corporis humani & intemperiem illorum emendet.

UT autem melius modum actionis æquati auri in corpus humanum describamus, ex hypothesei demus, esse in auro æquatarum qualitatum quatuor singulas sedecim particularum, quæ faciunt simul 64. Caliditas enim cum sit 16. ita & humiditas, frigiditas & siccitas, & tale compositum administretur corpori humano, non ita æquato, apparet, quod vel nulla actio à tali composito procedat, aut valdè exigua & insensibilis, cum omnis qualitas, quæ agere debeat, à suis contrariis sibi æqualibus in virtute, ab actione impediatur & refranetur, unde idem contingit, tanquam nulla actio interveniret. Quod melius conspicitur in quatuor bilancibus in æquilibrio statera se se invicem secantibus, in quarum unam ad orientem positam si sedecim uncias ponderis projicias, mox alteri ad occidentem positæ prægravabitur: at si illi ad occidentem totidem uncias inferas, æquilibrium fiet; idem de reliquis ad meridiem & septentrionem versus dicendum ita, ut si in singulas sedenæ uncia ponantur, omnium quatuor contingat æquatio, idemque sit, tanquam nihil in omnibus contineretur. Tale, inquam, cum sit aurum in singulis quatuor qualitibus æquatum, hinc probabile est, quod nihil aut parum agat suis qualitibus manifestis in corpora, quibus administratur. Sunt, qui respondent

*Exemplum
evidens æ-
quationis
qualitatum
auri.*

dent, quod aurum sit temperatissimum, & quasi medium aequè remotum ab omnibus suis extremitatibus, ideoque agat ex æquo in omnes suas extremitates, quod quàm verum sit hinc patet, quod antistrephon & cornutum argumentum seu dycephalon (instar Amphisibenæ) utrinque feriens aut pungens videatur, quia dicere verè quoque liceat, quod medium seu æquatum in nullas extremitatum agat, cum extrema saltem in sibi extrema operentur. Ut igitur aurum æquatum fiat medicinale & optimè agat in corpus humanum, levi artificio ex bilance frigiditatis accipe octo uncias, & pone in bilancem caliditatis, & hic ex bilance siccitatis accipe totidem & pone in humiditatis, quo fiant in eodem composito partes .24. caliditatis & totidem humiditatis, frigiditatis verò 8. & 8. siccitatis; & erit actio in auro optatissima, nempe in calido & humido haud debili; quod saltem in modum exempli dictum sit, potius ut genus actionis intelligatur, quàm præcisè monstretur, quod nec necessarium, nec possibile est, cum sit ex arcanis naturæ occultissimis. At quæstio est, an humidum radicale & calidum nativum in corde humano diminutum & semiextinctum, ab hoc calido & humido, quod est in auro planè diversum ab illo, possit restitui, augeri vel refocillari secundum totum vel partes? Respondeo, calidum illud ingenitum & humidum oleosum à seminali principio orta, si perierint omnino, morte superveniente, nulla arte restitui possunt; Si verò ex parte consumpta sint, neque tum, quod periit, refarciri potest; at quod superest, ne ita citò evanescat, detineri & præoccupari, nisi fallor, optimis medicamentis, ut & cibus boni succi & facilis digestionis, possibile est. Nam si hæctica & marasmus contingit calido præternaturali

Aurum æquatum, ut medicinale fiat.

Quæstio notabilis.

Responsio.

in solidis partibus & ipso corde nimis aucto & incen-
dente calidum nativum, ut brevi temporis spacio absum-
mat ferè omne humidum radicitus implantatum (pro-
ut videmus in lampade nimis inflammata oleum mox
consumente) quod aliàs per multos annos conservari
potuisset, ea medicamenta, quæ vel id incendium calo-
ris extinguunt, vel humidum oleosum ab eo defen-
dunt, ne a deo devoretur, videntur calidum & humi-
dum naturale temperare & conservare, ne rabie qua-
dam in se invicem ruant aut saeviant: Tale quid posse
fieri à calido & humido auri inter se proportionatis ita,
ut alterum in alterum agere tentet, at nihil in eo de-
struat, si hoc cordi in debita forma & modo propinetur
aut offeratur, rationi & experientiæ consentaneum est.
Nec verò cibi & potus etiam optimè digesti indivi-
duum calidi & humidi absumpti restaurare poterunt
(aliàs possibile foret bene & temperatè viventes nun-
quam mori ex senio vel morbo, cum tantum restituere-
tur, quantum absumeretur quotidie) at quod rema-
nens est, nutrimento quodam analogo & similimo diu
illafum tueri. Quemadmodum enim camphora in se-
mine lini, ne facile evaporet, & rhabarbarum in cera, ne
exuccum mox fiat, bene conservatur, sic calidum & hu-
midum naturale in cibis & succis euchymis primæ, se-
cundæ & tertiæ concoctionis. Quæ, si vera sunt, aurea illa
humiditas caliditati juncta, cordi instar seminis lini aut
ceræ, quæ calida & humida sunt, habebitur. Ex quibus
patet, quantum arti liceat retardare senectutem & ca-
nos, aut reducere juventutem, prohibere morbos immi-
nentes, curare præsentis & ejusmodi alie Medicinæ ve-
ræ opera præstare. Ad impossibilia naturæ nullus corda-
tus medicus se alligat, sed Empyrici & Sophistæ arrogan-

Exemplum.

*Aurea me-
dicina quid
præstet cor-
di.*

*Cur humi-
dum & ca-
lidum auri
cordi ami-
cissimum*

tes, stolidi & indocti. Medicus enim solum minister natura est, non dominus, cui paret, non imperat, servitio, non mandato, medicamentorum, quasi instrumentorum; quæ aliquando Deorum manus, si bene, aliquando nihil, si secus usurpentur, ab Herophilo rectè dicta sunt. At si dubitetur, cur calidum & humidum in qualitate firmiori, cordis restaurativum sit, id patet ex eo, quia ut ante quoque dictum, vita in his hospitetur, & sanguis vitæ thesaurus calidus & humidus sit per se, non alterius qualitatis. Unde cum putrefactio omnis fiat, si calidum præternaturale augeatur in humido vel propter obstructions viarum, quæ prohibent perspirationem (veluti usu observatum est fenum madefactum in angustis locis, ne ventilari possit, conclusum, calorem adeo concipere, ut in flammam erumpat & tecta cõburat) vel propter chymi ad putrefactionem proni (quapropter & post copiosam ingestionem facile putrescibilem, ut cerarum, prunorum, persicorum & similium horariorum fructuum febres putridæ semper succedunt) degenerationem ad venenosam qualitatem calidam & humidam, ut in peste vel febribus malignis contingit, hinc quod calidum & humidum non facile putrescibile reddit, vel à putredine defendit, oportet esse firmiorum qualitatum, essentiæ tenuioris & naturæ humanæ amicissimæ; quale aurum esse, ex ante relatis nemo dubitat.

Obiectio. Quin, respondeat aliquis, multa sunt calida & humida, simplicia, & si non sint, componi possunt, cum hæc sit præcipua causa compositionis medicamentorum. Fate-
Responsio. mur, esse quædam simplicia calida & humida, ut sunt fortè manna, cera, semen lini, melilotus, vinum oligophorum, & alia ejusmodi, sed eorum qualitates adeo in superficie substantiæ hærent, ut in ventriculo & primis
venis

venis mox evanescent, nec ad epar, nedum ad cor, aut
 venarum intima penetrent, inque his non alterata per-
 maneant. Perquiratur totus mundus, nec ullum tale Calidum
 & natu-
 dum sim-
 plex quali-
 ratum in-
 debet esse
 non nisi in-
 aro
 simplex invenire licet, cum humida & calida omnia se-
 cundum qualitatis gradum vix excedant, à quo facilius
 quoque deiciuntur mutatione superveniente seu co-
 ctione ventriculi, epatis, membrorum seu viscerum &
 venarum. Ad composita igitur progrediendum & ex ca-
 lidis & humidis in excellentibus gradibus, interceden-
 te, ut volunt fermentatione, fiat compositum calidum
 & humidum: sed ubi illud inveniendum extra veneno-
 sa? Non video, nec tale quid unquam occurrit. Utra-
 ceam, si humida & calida qualitates summae & primae
 sint componendae, quot secundae, tertiae & quartae con-
 current, fortè cordi magis inimicae, quàm primae gratae.
 In summa, omnes vegetabilium qualitates dum in igne
 elementali comburantur, facile quoque à calore nati-
 vo destruuntur, non quod natus tam fortis sit, quàm
 igneus, sed quia non minus mutet vegetabilia, quàm il-
 le, quae non in cineres quidem comburit ultimos, sed in
 massam humidam à priori substantia longè diversam.
 Exemplum familiare hujus mutationis sit huiusmodi:
 In renibus si sit ulcus putridum, quod patet ex signis dia-
 gnosticis suis, primò utendum abstergentibus, deinde
 exiccantibus & consolidantibus, tertio cicatricem in-
 ducentibus. Inter abstergentia sit lac caprillum, aqua
 hordei melle dulcorata, & huius ordinis innumera alia.
 Quae, si propinentur, antequam ad renes per ventricu-
 lum, intestina, venas meseraicas, epar, venam cavam, e-
 mulgentes transeant, ubi est vis illa abstergens? An non
 ferè omni parte absterfa? Idem dicendum de cæteris &
 medicamentis & partibus affectis. In his usu constat, so-

Exemplum
 quando
 vegetabi-
 lium qua-
 litates ale-
 rentur in
 corpore.

lam terebinthinam suas qualitates magna ex parte infractas reservare, ut & urinā dicatur violaceo quasi odore imbuere. Quid jam dicendum de corde & ejus corroboratione? Illud, quod cor confortabit, per non minus longos meatus transire debet, antequam eò perveniat: Et cum jam pervenerit ad cor languidum, necesse non est, quod sit virum adhuc integrarum, validarum, infractarum: aliàs ab hoste victoriam non obtinebit. Novimus, quod illi, qui ex animi ferocia hostem in castris suis tutum & firmum laceßere auli sint, ipsi ex itineribus longis & fame confecti, exitium sibi præsentissimum quæsi-verint: Non enim prævidendum, quo animo & robore sunt, qui contra hostem exeunt, sed quo futuri, cum eum adorturi. Unde patet in tota classe vegetabilium aut animalium non dari aliquod remedium vel simplex vel compositum, quod simul calidum & humidum in summis & innoxius sit gradibus, absq; peregrini permixtione, quodque tale perduret in igne, in aqua, nec unquam destruatur, quodque sit tenuissimarum partium & cordi familiarissimum, quale est unicum & solum Aurum debite præparatum. Alii ex his dubium sibi quærent dicentes, putrefactioni humorum in febribus malignis & pestiferis, ubi calida & humida qualitas ex putrefactione peccat, remedia contraria utiliter adhiberi, quæ sint qualitatibus frigidarum & siccarum, ut terram sigillatam, bolum armenum, cornu cervi, gemmas preciosas, perlas, sandala, multa que alia hujus generis, inter quæ & aurum sit & lapis Bezoar. Quod si ita est, non calidis & humidis cordi confortando prospicitur, sed frigidis & siccis, nec aurum tale est, sed hujusmodi. At his breviter refero: Aliud esse, si hostem ex civitate ejicere velimus, aliud si cives contra hostem instruere & arma-

re:

*Aurum
præpara-
tum debite
remedium
quale.*

Dubium.

Solutio.

re: Sic aliud esse, si causam morbi eradicare tentemus, aliud si cor corroborare contra vim morbi, ne succumbat. Cum frigidis igitur & siccis pravam qualitatem calidam & humidam praternaturalem cordi impressam, tanquam contrariis, tollimus & supprimimus; Cum calidis & humidis, ex auri essentia petitis cordis naturalem temperiem conservamus & reficimus. Ut enim contraria contrariis tolluntur, respiciendo affectum contranaturam, ita similia similibus conservantur, ad ea, quæ secundum naturam sunt, collimando. Corde itaque corroborato per sui similia & amica, quæritur an ea vis ad cætera membra, in quibus sæpiissime tanquam partibus affectis morbifica causa & morbus ipse delitescit, transmitti, iisque communicari possit? Respondemus, hoc esse alterius intentionis: Nobis sufficiat, aurum esse ex summè corroborantibus primum: Nihilominus, si quid sentiam hac in parte dicendum, breviter me expediam: Galenus in quodam casu recenset, cuidam resolutam manum ejusque articulos, cui affectui cum alii Medici manui & articulis frustra diuque topica applicassent, sese nuchæ seu spinæ cervicis medicamentis accommodatis adhibitis malum hoc curasse cum tanta omnium admiratione tam felicitis successus, quāto cum risu prius, quod affectam manu, cervici mederi conaretur. Quod, si ita est, ratione nervorum & musculorum, qui oriuntur ex nucha & deducuntur in manum, an fortè absurdum erit, si febre vel obstructione viscerum, vel inflammatione aut alio affectu interno urgente, cordi adjungatur remedium, cum ex corde calor naturalis & spiritus vitales omnibus partibus & visceribus corpori humani suppedientur, nec non omnes venæ per cavam ad cordis dextrum ventriculum sanguinem ablegent pro mate-

*Questio
alia.*

Responsio.

Ratio.

- ria spirituum tenuissimorum, qui in sinistro ejus sinu fabricantur. Adhæc si cor est focus caloris, si centrum corporis humani, non Geometricè, sed Physicè intelligendo, si Rex & Princeps membrorum omnium, quo salvo cætera salva, læsio læsa sunt, si primum vivens & ultimum moriens in animali, si est sedes affectuum gravissimorum, iræ, lætitiæ & similium, nulla causa est, cur corde roborato & confirmato morbus noceat & non abeat, cur symptoma urgeat & non evanescat, cur humores obstruant, repleant aut mordicēt meatus viscerum, & non per sua emunctoria, ut superflui educantur: quatenus enim focus est, calorem naturalem & spiritus supeditat, qui expurgant corpus à superfluitatibus, aperiant vias obstructas & congestas fæces educunt: quatenus centrum corporis, æquè respicit ad omnia viscera suæ peripheriæ, ad quæ quasi lineas semidiametrales, vitam & spiritus vivificos transmittit: quatenus Rex aut Princeps, subditis prospicit, ut ipsis bene sit, hoc est, membris: Ut enim, Leonida Rege Spartanorum auctore, exercitus cervorum Leone duce formidabilior habetur, quam Leonum, cervo; sic corde salvo & firmo, viscera illi addicta ægra facilius salvantur, quàm his sanis
- Cor focus corporis.* Cor ægrum: Quatenus cor primum vivens, primogenituræ jus habet & tutor est aliorum, imò inspector & rector, cui quicquid bonorum aut donorum confertur, ad conservationem totius familiæ spectare videtur: quatenus est mare æstuosum turbinibus affectuum, in primis pacandum venit, non oleo, sed remedio accommodato, non ut aurum in fluctus projiciatur pro arrhabone, sed in medicamentum concinnetur sine peregrini additione.

CAP. XI.

Quod aurum detectum à suo cortice, nucleum medicinale offerat, sine quo tota compages ejus serè inefficax habeatur.

JAM sæpè diversis in locis hujus tractatus innuimus, nos de auro vero, naturali, mero & puro, prout hoc expurgatissimum habetur, & non de alio quodam subiecto, hic loqui, quòd nimirum tantam in medicina & omni vita utilitatē & virtutem obtineat, quicquid alii de, nescio, quo fictitio aut supposititio nugentur, vocabula & res inter se miscentes, seque ipsos cum aliis confundentes. Verùm inficias ire nequimus, in auro compacto & solido, quomodocunque in folia, pulveres, limaturas, vel atomos redactò vim tantam, tamque præsentaneam vix inveniri, ob causas sat ante inculcatas. Æquatio enim qualitarum, quasi corticem externum super induxit auro seu potius clypeum Achillis, sub quo, tanquam testudo sub testa durissima, sua inferiora viscera abscondit, & ab injuriis prætereuntium seu iniquè tractantium tuetur. Sparta olim bellicosissima cum absque muris esset, & ea de causa Rex interrogaretur, hic respondit, ferreos sibi muros videri munitissimos, hoc est, pectora civium concordia, ferro & virtute fortia, non lateritios seu ascititios circumcinctus. Idem de auro statui potest, quod licet non habeat visibile vallum aut definitum propugnaculum, tamen totum, quantum, quantum, invictum est. Ita enim elementa in eo omnia concordiam inierunt, atque sic in mutuas adfi-

*Aurum
inexpu-
gnabile.*

*Aurum
superat o-
mnia.*

adfinitates conspirarunt, ut ex Romanis & Sabinis, prius propter virginum raptus inimicis, non magis unita & confœderata civitas olim facta sit, quàm ex igne & aqua, illo Persico, hoc Ægyptio Numine, quorū unum alterius perniciēs, ex aëre & terra, unum compositum, individuum productum est, quod Aurum dicitur. Hoc est inexpugnabile, cum tamen omnia alia castra, quantumvis munita, Philippo Macedone teste, expugnet. Ut enim cristallinus oculi humor, ipse expers est omnis coloris, quia omnes suscipere debeat, sic Aurum nulli superabile est, quia omnia superare queat tam virtute & precio, quàm vi & pramio. Quis adeo circumspēctus habet roborā vel chalybein, ut multis in auro armatis resistere valeat? Quem adeo virtus sustulit, ut non ab auro dejectus sit? Quem adeo vitium depressit, ut non ab auro evectus sit? Nemo in lacte butyrum agnovisset, nisi usus & ars detexisset: nullus linteamina, nec chartas nec in caustum oleosum habuisset, nisi ex uno lini semine hæc omnia Palladia arte extulisset. Sic nec auri vires medicinales, quales prædicavimus, ullus in tam firmis & duris cōpagibus aut claustris latere scivisset, nisi labore & sumptu prævio indagasset. Hannibal ille Pœnorum Dux primus docuit emolliiri cautes durissimas aceto fervido & frangi, ut viâ prædeant exercitui. Xerxes Persicus Rex montem Athum deiecit in mare & Oceano plagas, obedientiæ quati ferulas, intulit. Uterque, ut deliderio suo appetituque satisfacerent, quo tamen frustrati. Ille enim Italiam, hic Græciam, subigere ut tentavit, sic plurimi unum aurum infidiis violentiaque aggressi, nil inde nisi damnum reportarunt. Nam quàm laboriosum illis fuit Regionēs istas à natura munitas, populisque fortissimis propugnatas

supera-

fructuare, ita & quam plurimis, aliàs in licentia versatissi-
 mis circumspicendisque viris negotium facessit Aurum
 vivere & medicamine totum reddere. Quod cum ex
 mentis incertitia, aut laborum & sumptuum declinatione
 prestare non valuerint, mirum est, quantas vias
 contexant, & quàm subtilia reticula circumducant, ut
 muscas capient volantes. At totos se exenterarent
 prius, quam hac via vel ullam veritatis umbram frin-
 gerent Andabate. De fatuo, quod rosas, ut ceras, apes,
 ut culices, captare voluerit, narrant, cum dolore ferè
 exanimatum à proposito destituisse & abjecisse jam
 parta, hac addita voce. *Meretricule ista quidem pulchra,
 sed aculeis armata sunt, quas in sinu gerunt*: Sic fortè ab e-
 jusmodi stultis, qui aurum & metallica tractant, ut a-
 quam rosarum aut salem absyntii, suo cum damno, tot
 convitia in Chymicam artem, Aurum potabile, lauda-
 num per se laudandum medicamentum (si ab usum, ut
 in omnibus diis, excipias) jactant, ea omnia vel uno sta-
 tu, si diis placet, cum Pyrgopolynice Plautino dissipat-
 uri. At mea sententià præter caninam loquentiam
κυνες ὀμνῶντες ἐχέοντες, caninos quoque mores imitantur,
 dum lapidem, quo laci vel petiti, mordent, eo, qui mite-
 rit, neglecto. Artem enim Chymicam, tanquam lapi-
 dem, mordicus detestantur, ignorantiam verò suam,
 quàm ipsi seducti sint, prætereunt, excusant, & minime a-
 gnosunt. Illi Lycurgum Spartanum legistatorem in eo
 imitantur, quod ut ipse propter vini ab usum, omnes vi-
 tes abscidit & amputavit, sic propter quorundam Chy-
 miae pseudartificum dolos, errores & scelera, totam ar-
 tem, ejusque preciosissima munera, extirpare satagunt.
 Quin illi adeo docti viri à rusticis & hortulanis discere

*Tibi ista
 locos
 mulierum
 doctorem.*

deum cum Chrysanthemo neclinum cum podagra lini
seu cuscuta, evellant; sed generosam plantam à sylve-
stri optimè distinguant, hanc eradicent, illam intactam
relinquant. Eant ad Chirurgos, quibus Poëtæ sententia
ipso usu exprimitur; *Quod immedicabile vulnus*

Ense recidendum est, ne pars sincera trahatur. Nec enim fer-
ro aut igne grassandū est in partes sanas, nisi ab insanis:
sic ipsi insanire mihi videntur, qui absq; ullo discrimine
dehacchantur in Chymica, aut alia occulta Remedia,
dummodo non sint ab omni ratione & experientia a-
liena. Luxuries, ne dicam, petulantia ingeniorum no-
stri ævi tantā est, ut satyrā postulet, censorem admit-
tat, dictatorem flagitet. At ne Sylla & Marius, uterque
Rempubicam medicam opprimant, primus licentiā,
alter rigore, uterque tyrannide. Quis enim non Syllam
imitatus, quodlibet sibi sumit in medicina; nunc Chy-
mica non intellecta, nunc magica & caballistica, nunc
dæmoniaca dictans, nunc alia ludicra & inania? Quā
multi libertatis medicæ quasi vindices & patriæ patres,
dum Syllanas & Siculas gerras exhibilare & proscribere
gestiunt, ipsi majores nugas protulerunt, dum bona
cum malis, veros usus cum abusibus multarum rerum
deestati sunt; quibus omnibus hoc ultimum Capitu-
lum, tanquam Cantilenam quandam Anacreon-
team, Carminedycolo, dicabimus,
ut sequitur..

CAP. XII.

Cantilena Anacreontèa.

*Quod illi Anticyram mittendi, adeoque essentiâ Ellebo-
ri extracta (ut ipsi perhibent) purgandi sint, quâ
auro medicinales Virtutes, propriâ animi igno-
rantia aut pecuinâ alterius non experti opinione
seducti, detrahunt, Deo in his Magnalibus (que in
mundo ex singulari providentia sua prevalere
volunt) laudem & gratiam debitam non reddunt,
aliisque aliter edoctis & docentibus pro premio
invidiam, pro didactro mendacium reportant.*

ANACREONTIS ausus & fervidos sonores
Nunc claudicante dicam (sic res petit) camæna:
Apollo cum novenis sororibus venito
Ut diætites acutas sed absque dente, versus.
*Quod magna vis in herbis, at major in metallis,
Sepulta sit, rotundo brevis sonabo metro.
Est in rosa venustas amabilis pudicâ,
Est gratiosa virtus in lilio caduco:
Hinc flosculos corollis hos applicant puella,
Quæ dum vacant labori, tantæq; functioni,
Fumos odere suaves pro premio capeffunt.
Est succino, crocòque præstans lepos, vigôrque,
Quo sensibus recurrunt, cum trita confricantur.
Quod emicant sereno stella polo, tot extant
Et vere plantularum formæ solo frequentes,
Quæ singula per amplius sunt dotibus referta,*

Mortalium decoris uti flue dicuntur.
 Ignota non inanes produxit orbe satas,
 Sed in finis metallis hic abdidit melius
 Exercent ut quis labore perficendas.
 Necesse est illi gratas melius dare vires
 In fetidis oletis, membrisque bestiarum;
 Imo nec lapillis, rivis aqua petitis;
 Nec erulis profundo terra sinu METALLIS.

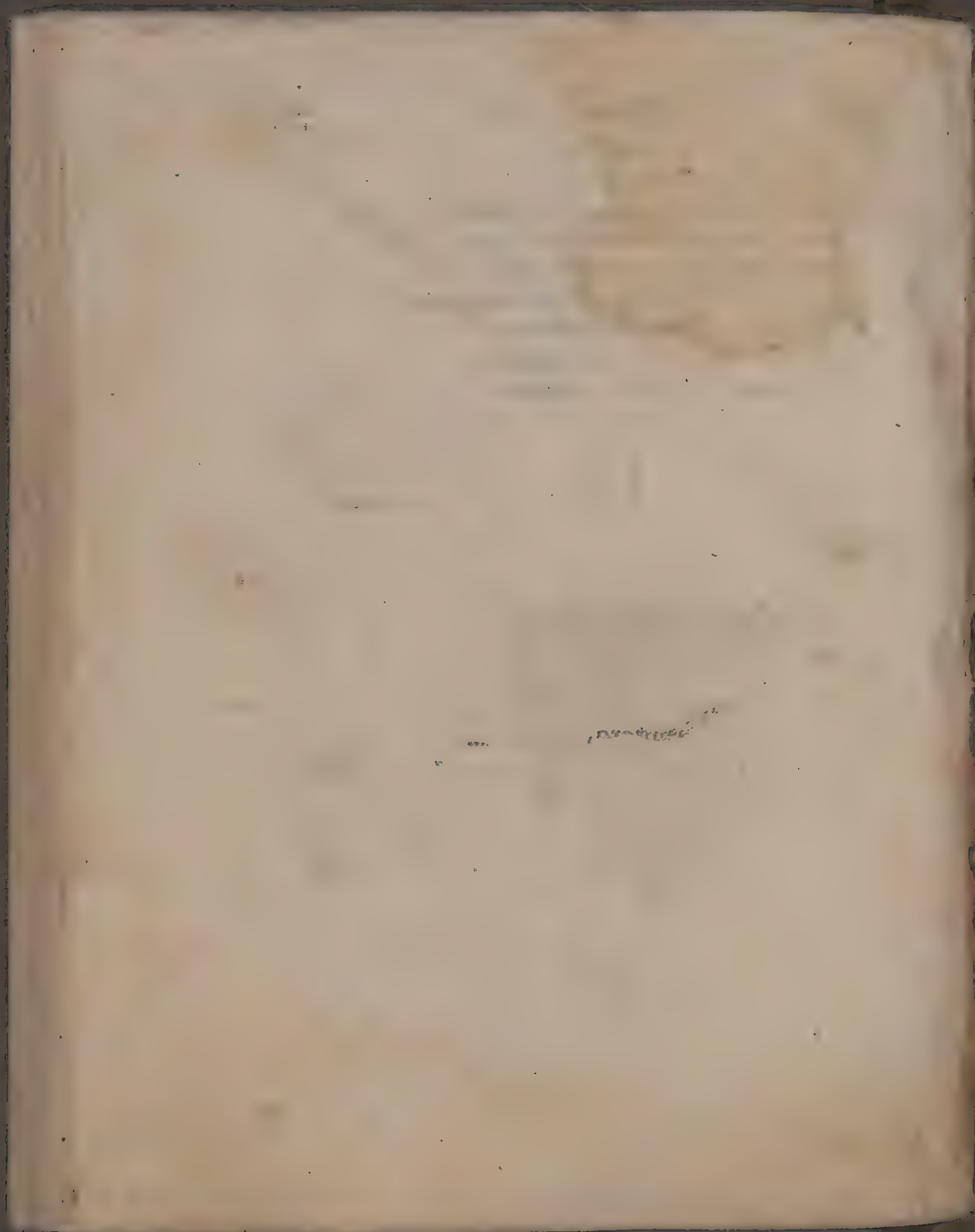
Quod si furore mentis inscitiâque ductus
 Negabit hec, & illa concedet, anne iniquus
 Hic arbitretur videtur, & virgula exuendus?
 Quis Lemnibus probabit non in luto latere
 Nec Armeno, Strigensi vè, quod cluet sigillo?
 Si quis ferat, metallum non concoqui per alvum,
 Nec digeri in cruorem, qui venulis amicus
 Det corpori iuvamen, cordique robur addat;
 Cui spiritus tenelli, qui corde fabricantur,
 Ex sanguinis recocti sint puriore massa:
 Huic in zero vicissim, quod nulla causa poscat
 Tanto necessitatem rei, nec obstat unquam;
 Sit sic, quod haud potest nostris catervis vorare
 Aurum teri, coqui vè, aut in sanguinem redire,
 Hinc Pharmacum probatur, nec pabulum cibis vè,
 Quod corpori ministret vim sanitatis amplam,
 Et donec effeaces fumos, potensque robur.
 Nam si, velut ciborum chylus, periret alvo,
 Omnesque qualitates amitteret moventes,
 Nec de his nulla posset, sed esca sola, dici.
 Insanus ergo pectus si effundat chymum vè
 Traxisse de nigeli radicalis Melegri,
 Dum blacrat, quod auro nil virinum superfit,
 Mortalium quod artus restauret & vigorem:

Fugam, rudemque mentem vestire tendis astu
 Pulcherrimi coloris, postquam arbiter fidelis
 Optes rei negata, ceu cognita, videri.
 Hinc stultior Corabo, Mida sodalis audis,
 Nomen Petra molaris habens vel omen hinni.
 Euphorbiæ calentis, vel scammoni triuncem
 Huic oxymellis acris libram vel ELLEBORATI
 Offerre, nec sit ullus post exhibenda somnus:
 Purgatius cerebrum quo fiat Elleborato
 Subtiliorque sensus, sagaciorque mentis
 Discursus à tenebris & nube liberatus.
 Non sufficit saburram ter centies per alvum
 Jecisse, duplicatas sed per vices iuvabit,
 Ut omne virus efflet per os calumniosum
 Emittat & recessus per Corporis profundos:
 Post non negabit auro quid virium latere,
 Quo roberetur æstu pressum cor aut maligna
 Ex tabe palpitando saltu, calore egenum:
 An non scelus putandum seu crimen illud ingens,
 Quod quis DEI sacratas operæ & alta dona,
 Quæ sunt recondita auri claustris, videri fateri,
 Quod ipse non notârit, sed alteris probata
 Plus millies, recuset? An non negabit idem,
 Si fas sit, omne quod vel viderit, futurum
 Factumve, vel capeßat: ô mens iniqua stulti.
 Si quis minus potentem Regis manum æstimavit
 Mortalium, vel audax verbo resistat illi,
 Impurè vix abibit: quid ergo censeamus,
 Hos posse non teneri labis reos scelestæ,
 Qui pernegent opimas opes DEI Tonantis,
 Regumque Regis, auro quas indidit micanti:
 Hic scilicet supina jacent velut sepulti

*Inertia suo antrō, Cyclopibus civili;
Vix unde Solis ortū nec sentiant diei
Lucem, sopore glirem vincendo somnolentum:
Quin excitemus altā mox voce dormientes,
Et increpemus acri ventres pigros susurro:
Quid cæcutitis, heus vos, quid stertitis sodales?
Non hac dicata somnis est hora, nec quieti:
Adeste, lux ocellos perstringat impotentes,
Umbris tenebrosis & nubibus remotis.*

F I N I S.

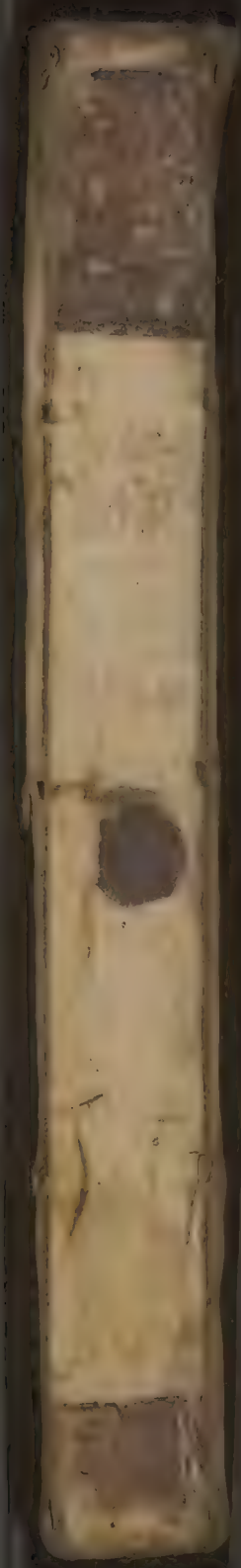

to
we
L
in
q
To
vin
me
m
et
n
ig
pe
m
et
an
se
yr
Si

Idcirco quodammodo mirabilia et in miris
in mundi. Hic ubi est stupore. Et mi
racula, idcirco am in orbe y Natura. Sed eip
miracula, qd ex pura puta terra omnibus abicete a
vili, tantum thesaurum immensu ac potissi
mu producat aere, sole et fulgentissimam.
q. presentia et pulchritudine cu cele celsa.
In hac uile minifica maxime luet Omnipotencia
divina potestas, cu nihil aliud al quon
am quoda creatio qua Philosophus huc Alci
mam Dei imitatur Creationem quilibet dicitur
et chaos divisi, in infinita natura mirabilia.
sic Philosophus huc de hac dicitur quod lucem et
ignem, eam produxit in immensa spacia
Pun accam produxit inde aera purissimam
mu qd certe putat mirabilia in hoc mundo.
ita voluit. Altissimus ut fiat ad bonu. Simili
ter. Supernaturali ac Divina cu natura laet.
aias potes prodiosissimu & dividere in ho
ren tantum in quantum vis qui semper amant.
Sima gutta ac parte unica multu multa possit
effigiem. Securi qd e. Hic de scripta in
germania ling. uia uia in

Majer Michaelus

Com. S. Med. D. Eq. exam. & c.

De Circulo
Physico
Quadrato:

Hoc est,

Oppenheimii Typis Hieronymi
Sumpt. Lucae Jennis Gallen

12°

1616 anno

79 hr.

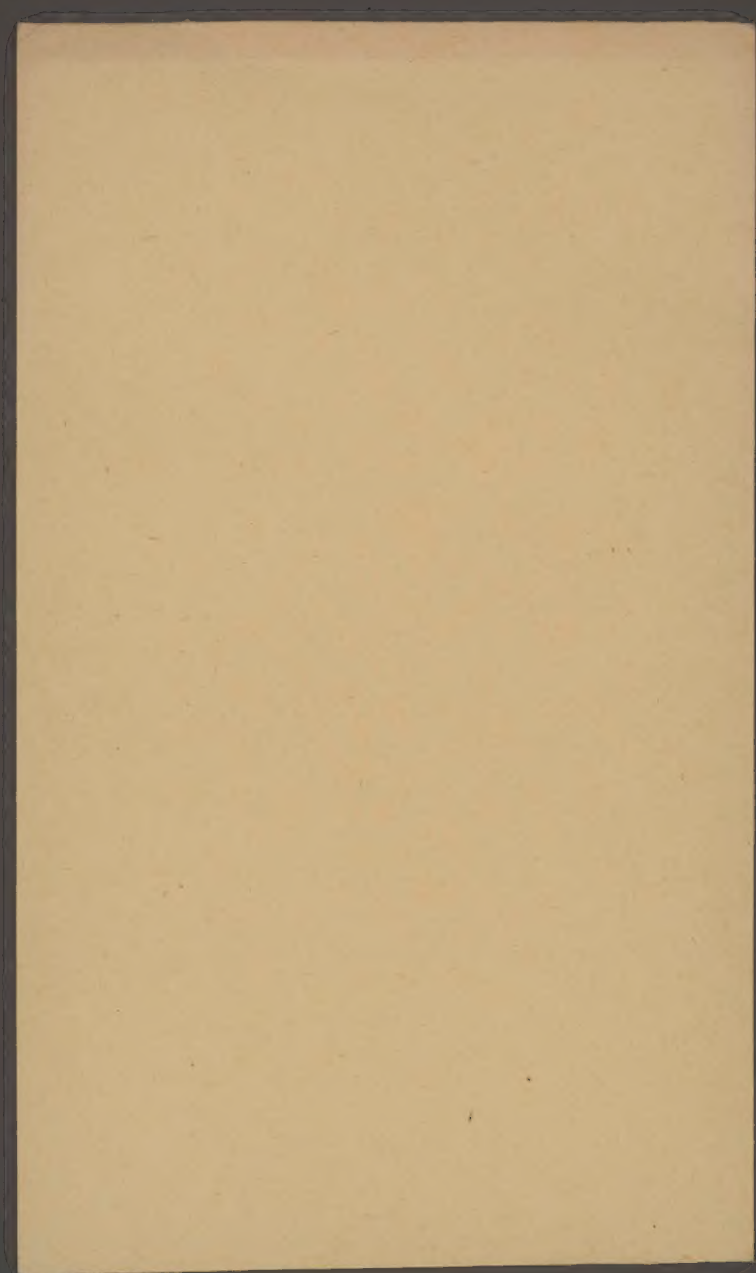
A₂-A₃

K-K₃

op. pergaminae

manus

prologus et opuscula

Major Michaelus

Com. S. Med. D. Eq. exam. 8 c.

De Circulo
Physico
Quadrato:
Hoc est.

Oppenheimii Typus Hieronymi
Sumpt. Lucae Jenni ^{Galleri}

120

1616 annis

79 str.

A2-A3 K-K3

opr. pergaminorum

manus:

profectione u. operantis

